نظامات گفته شده که باین ترتیب سنواتی تدریجاً یك مبلغی عوارض بگیرند این شد یك مالیات والبته در انقضای مدت هم این امر تمام شده ومقصود مقنن حاصل شده باشد وتجدیدش هم شاید ضرورتی نداشته باشد بجهت این که مقصود اصلی مقنن این بوده است که ازمیان برداشته شود ولی علت این که تجدید شده است بمناسبت و موجباتی بوده است که هر کس اطلاع دارد می داند ودولت هم ناچار بوده است که این کاررا بکند وهمین عوارض رادرضمن عایدات ادامه بدهد این قسمت گذشته است اما اینکه چه کنیم نسبت بطرز اخذ این مالیات • طرز وضع مالیات برای تریاك صرفنظر

ازاینکه کلیه مالیاتها بایدتدریجاً از درجات اولیه خودش یك مدارج وتکاملی راسیر کند وراحت تر بشود بطوریکه در جاهای دیگر هم معمول است مخصوصاً برای مالیات تریاك بایدیك تصمیمی اتخاذ کرد واین مشکلاتی که هر روزه محل مذاکره است مارا بیشتر وادار می کند که درصدد باشیم حقیقتا یك طریقه دیگری را اتخاذ بکنیم که ساده تر باشد برای اینکه هم بهتر این فلسفه را پیش برد وهم مادام که بکلی مقطوع ونقض نشده است آنچه دولت باید اخذ کند بیك طریق بهتری باشد و آن بنظر نماینده محترم شاید این باشد که مالیات تریاك برزراعت و کشت تریاك وضع بشود این بسیار فکر خوبی است بنده عرض نمیکنم که در وزارت مالیه این طریقه اتخاذ شده است لیکن اینهم یکی ازشقوقی است که وزارت مالیه برای تریاك درنظر دارد شاید هم منتهی بشود به اینکه این شق را قبول بکند شاید هم حالا مقتضی ولازم نباشد که بنده عرض کنم مشکلاتی دراین شق می بینم (بجهة اینکه هنوز ایجاد نشده است) ولی اجمالا این است در این طریقه که امروز هستیم مشکلاتی هست که همه می دانیم ودراین طریقه هم مشکلاتی موجود است از نقطه نظر اینکه مخصوصاً آن فلسفه که مجلس ومقنن ودولت درنظر داشتند آن ازمیان نمیرود وچون نظر این بوده است که بالاخره بجائی برسد که تریاك را از میانه بردارند واستعمال تریاك ازبین برود دولت تابامروز یك تعهدات بین المللی نکرده است مبنی براینکه تریاك را تاچه حدی محدود بکند ولیکن امروزه یك ترتیبی درپیش است که بایددولت واردبشود ویك تعهداتی را قبول بکند و بهمین جهت است که دولت هم پیش بینی می کند •

برای آتیه هم ازنقطه آن نظر وهم از نقطه نظر اینکه تدریجاً بتواند کشت وزرع راتبدیل کند بیك چیزهای دیگری که هم از حیث محصول نافع باشد وهم ازحیث عایدات برای دولت تفاوتی نداشته باشد وهم آن سم مهلك ازمیان برداشته شود وشاید آن قدر زمانی هم لازم نداشته باشیم ودرموقعی که لوایحی که دروزارت مالیه تهیه شده است تقدیم مجلس میشود آنوقت درروی آن ممکن است مطالبی که لازم است ایراد بفرمایند •

رئیس- چون وقت گذشته است اگر اجازه میفرمائید جلسه ختم شود •

(جمعی ازنمایندگان- صحیح است)

رئیس- بقیه سئوالات می ماند برای جلسه بعد (خطاب بدست غیب) راجع بچه موضوع است؟ اگرراجع بفوایدعامه است جلسه بعد تشریف می آورند •

کفیل وزارت فوائد عامه- بنده برای جواب حاضرم •

معتمدالسلطنه- میخواستم استدعا کنم برای اینکه تکلیف این لایحه که امروز تقدیم شدمعلوم شود ازطرف مقام محترم ریاست امر بشود که کمیسیون بودجه امروز بطور فوق العاده تشکیل شود •

رئیس- این مطلب راجع بامر بنده نیست راجع بقرارداد کمیسیون است جلسه آتیه روز یکشنبه چهارقبل ازظهر دستور اعتبار نامهای آقایان: سیف الله خان اسکندری •

شیخ الرئیس - دشتی: ثانیاً پیشنهاد راجع بتفسیر نظامنامه داخلی • ثالثاً چند فقره پیشنهاددیگری است که بمجلس رسیده است وقرائت نشده قرائت میشود •

تکلیفش معلوم می شود ، آقای آصف الممالك • (اجازه)

آصف الممالك - بنده راجع بهمان کمیسیون بودجه میخواستم عرض کنم که مقام ریاست فرمودند خودشان بایدمعین کنند.

رئیس- آقای دست غیب

(اجازه)

دست غیب- بنده دردوموضوع عرض داشتم یکی آنکه خوب است روزهای مجلس رامعین بفرمائید. برای اینکه کمیسیونها و شعب تکلیفشان معین بشود. ویکی هم راجع به پیشنهاد های سردارمعظم راجع بنطق مشروح ومفصل آقایان نمایندگان که جزء دستور بود وحالا نفرمودید که جزءدستور است استدعا میکنم آنرا هم جزءدستور قرار بدهید •

رئیس- خیلی خوب آنهم جزءدستور می شود آقاجلسات مجلس بطور کلی معین شده آیا یکشنبه وسه شنبه و پنجشنبه است مگراینکه برخلاف آن رأی داده شود.

(جمعی ازنمایندگان- صحیح است)

مجلس یکربع ازظهر گذشته ختم شد.

رئیس مجلس شورای ملی مؤتمن الملك

منشی- معظم السلطان

جلسه ۲۴
صورت مشروح مجلس
یوم یکشنبه ۱۲ جوزا
۱۳۰۳ مطابق ۲۷ شوال
سنه ۱۳۴۲

مجلس دو ساعت وربع قبل از ظهر بریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید

صورت جلسه یوم پنجشنبه نهم جوزا را آقای میرزا شهاب الدین قرائت نمودند

رئیس - آقای سردارمعتمد

(اجازه)

سردار معتمد - بنده درجلسه گذشته بواسطه کسالتی که داشتم با تلفون اجازه خواسته بودم حالا اینجا بنده راغایب بدون اجازه نوشته اند

رئیس - دیگرایرادی نیست؟

(گفتند خیر)

آقای وزیرمالیه برای جواب سؤالات حاضرشده اند • آقای سردارمفخم

(اجازه)

سردارمفخم - درچندی قبل حاکم قزوین باسم طرفداری ازفقراء وضعفاء خرید گندم وفروش بخبازرا بخودش انحصارداده بود وبعدازتعبیراو اداره مالیه قزوین همان ترتیب وروش را بنام اداره ارزاق تعقیب کرد تصورمیکنم فلسفه اداره ارزاق برای رفاه حال ضعفا وفقراء است که شاید باین وسیله بتوان ضعف کارگر وزارع را از چنگال مالکین واحتکار نجات داد متاسفانه اداره مالیه قزوین بر خلاف این فلسفه رفتار نموده گندم را خرواری چهارده تومان بخرند وخرواری هفده تومان وهفت قران دهشاهی بخبازمی دهند ودر موقع تحویل گرفتن گندم ازهرخرواری پانزده من الی بیست من باسم أفت کسر میکنند و همان گندم را یك خروارحساب میکنند والبته در هرخرواری هفت هشت تومان برای اهالی قزوین خسارت وتعدی است بااین ترتیب بنده گمان میکنم که نظردولت هم ازتأسیس اداره ارزاق برای رفاه حال فقراء است والا اگر مقصود انتفاع باشدممکن است ازچشمه دیگر وازیك منبع پرمنفعت دیگری که مباح هم باشد اختصاص بدهند •

می خواستم بدانم که با کدام مجوزقانونی این تحمیل کمرشکن بقزوینی بیچاره وارد آمده است که آن بیچاره ها را بنان شب محتاج کرده اند وتا کی این تحمیل درقزوین معمول خواهدبود وآیا ممکن است وجوهی که تابحال گرفته شده و گمان میکنم بیش ازسیصد هزارتومان است معین کنند که معلوم شود این وجوه کجا رفته وبچه مصرف رسیده ؟

وزیر مالیه • بطوریکه آقای سردار مفخم اظهارفرمودند مقصود دولت ازتأسیس ادارهٔ ارزاق درقزوین رفاه حال اهالی بوده است وهیچ منظورنظر استفاده دراین قضیه نبوده است وتصورهم نمیکنم تاحال درا مسئله اجحاف شده باشد درموضوع ارزاق درچند سال قبل در نتیجه پیش آمد قحطی وبدی جنس دولت این امررا دردست گرفت وهمیشه مقصوددولت این بوده است که روبهم رفته این کاررا طوری اداره کنند که نه نفع دارا باشدنه ضرر واهالی هم ازحیث نان آسوده باشند در ابتدای تأسیس اداره ارزاق در طهران خود دولت فداکاری های زیادی کرد و مبالغ زیادی در این مسئله خسارت کشید و بالاخره در نتیجه تظلمات و رفرمهائی که اتخاذ شدحالادولت میتواند ارزاق طهران • قزوین وعراق وقم را اداره کندو نان اهالی را تهیه نماید بدون اینکه ضرری متحمل شده باشد درواقع دراینکار دولت وسیله ایست بین گندم دارها وخبازها که بیك وضع سهلتری نان مردم را تأمین کنند •

اما راجع بتحمیلی که میفرمایند باهالی قزوین می شود از قبیل نرخ گندم و آفت و عوارض دیگر •

در موضوع مسئله افت بکرات از اطراف هم شکایاتی بوزارت مالیه رسیده بود سال قبل که خود بنده عهده دار امر ارزاق بودم بقزوین رفتم برای تفتیش اداره ارزاق هیچگونه اجحاف ازاداره ارزاق آنجا مشاهده نکردم •

درموضوع افت این قضیه معین است که تمام آقایانیکه در آن حدودملك دارند می دانند که گندم قزوین خاك زیاد دارد این مسئله هم برای ملاکین اجباری نیست که این جنس را می فرستند حتماً پاك نکرده بدهند و افتی را که اداره معین میکنند بدهند اشخاص آزادند میتوانند گندم خود را پاك نموده نودوپنجمن داده صد من حساب کنند و پول آنرا بگیرند واین مسئله مکرر در قزوین بکسانی که جنس دارند گفته شده است که می توانند جنسشان را پاك کرده ۹۵ من بدهند وصد من پولش را بگیرند و مطابق اطلاعاتی که بنده دارم در آنجا هیچگونه اجحاف و تعدی نشده و اگر مواد معین را آقا سراغ دارند که اجحاف شده بفرمایند تاجواب عرض کنم •

دولت هم در نظر ندارد مسئله ارزاق قزوین یا جاهای دیگررا از بین ببرد و این ترتیبی استکه دولت برای رفاه حال رعایا بایستی تعقیب کند •

در موضوع قیمت هم عرض کردم قیمتی که دولت برای نرخ نان معین میکند اینها رویهمرفته طوری حساب می شود که دولت نه منفعت ببرد نه ضرر بکند اگر آقایان این مسئله راقبول ندارند ممکن است بحساب های اداره ارزاق رسیدگی کنند آنوقت خواهند دید که دولت یك مشقتهای فوق العاده رامتحمل است واین فقط برای رفاهیت مردم است •

سردارمفخم- بنده گمان میکنم آنطور

که آقای وزیر مالیه فرمودند نباشد بنده حاضرم که مدلل کنم اداره ارزاق گندم را ۱۱ تومان می‌خرند و ۱۷ تومان و ۷ قران و ده شاهی بخباز می‌فروشند دفتر خباز معین است دفتر اداره هم معین است ثبوت این مسئله سهل و آسان است و اینکه فرمودند خودشان بقزوین تشریف آوردند و راجع بکیل خودشان تحقیق کرده‌اند در آن موقع خود بنده هم در قزوین بودم که ایشان تشریف و البته آوردند تصدیق می‌فرمایند تشریف آوردن ایشان در یک ساعت و یا یک روز آنهم در صورتی که اجزاء بدانند مقصود کیل گرفتن است و دقت میکنند جلوگیری از اینکار نمیکنند بعلاوه آن کیل هم کمان میکنم کیل صحیحی نبوده که در حضور ایشان گرفته شده و این موضوعی را که بنده عرض میکنم چیزی نیست که از ده نفر دوازده نفر صد نفر گرفته باشند تمام زارع و مالک قزوین اجحاف شده است ممکن است در این خصوص رسیدگی شود این عرایضی که بنده کردم اگر یکیش صحیح نبود بنده از عهده برمی آیم اما اگر صحیح و صدق بود خوب است وزارت مالیه رفع اینگونه تعدیات را از اهالی بیچاره قزوین بکند و همانطور که خودشان فرمودند مقصود از تاسیس اداره ارزاق برای رفاه حال مردم است والبته نبایستی اداره ارزاق چهارده تومان راهیجده تومان بدهد و انتفاع کلی ببرد چون پیش از این نباید عرض کنم دیگر در این باب چیزی عرض نمی کنم ولی درخارج حاضرم ثابت کنم . سئوال دیگری هم دارم اجازه میفرمائید عرض کنم؟

رئیس- تامل بفرمائید دیگران هم سئوالشان را بکنند .

آقای مدبر الملک .

(اجازه)

مدبر الملک- بنده می‌خواهم از آقای وزیر مالیه سئوال بکنم باوجود اینکه عده زیادی از مستخدمین وزارت مالیه باسامی مختلفه بیکار هستند مسیو واشنوسکی که در دوره چهارم مجلس شورای ملی کنترات اورد شود در صورتی که ابدا هیچ تخصصی برای ایشان در کار مالیه تصور و درنظر نیست وبلکه تمام ازدست ایشان شکایت دارند و بکمیسیون عرایض هم شکایات متعددی رسیده است چه صلاحیتی درنظر گرفته اند که ایشان باملغی پانصد تومان چهارصد تومان حقوق در وزارت مالیه بعنوان استخدام باقی هستند .

وزیر مالیه - مسیو واشنوسکی استخدامش در اداره خالصجات تازه نیست مدتها استخدام اداره خالصجات است و اداره هم از طرز خدمات او راضی است و نظر باینکه مسیو واشنوسکی تبعه ایران نبود و تبعه خارجه بود درسال گذشته تبعیت دولت ایران را قبول کرد و شکایتی هم از طرف اعضاء راجع باو نشده وحقوقی راهم که دولت باو می‌دهد اینقدر نیست که فرمودند حقوقی را که مسیو واشنوسکی می گیرد ماهی صدوچهل تومان بیشتر نیست .

مدبر الملک- بعقیده بنده رضایت ازیک مأمور دولت مخصوصا خارجه فقط می‌تواند روی دو اصل باشد یکی ازدیاد عایدات و دیگری رفاهیت حال زارع درصورتی که آلان رئیس کمیسیون عرایض آقای آقا سید یعقوب اینجا تشریف دارند و تصدیق دارند که عرایض و شکایات مفصلی درموضوع ایشان بمجلس و کمیسیون عرایض رسیده وهیچ تخصصی هم در مالیه ندارند و بنده حاضرهستم درخارج هستم در خارج ثابت کنم که از وجود ایشان مبالغ گزافی بخالصه دولت ضرر خورده است با این حال چگونه می‌توانیم تخصص اورا قائل شویم؟ .

وزیر مالیه- بطوریکه بنده اطلاع دارم موقعی که مسیو واشنوسکی مأمور خالصجات ورامین بود بهترین سالی است که خالصجات ورامین عمل کرده است وچهارده هزار خروار در موقع تصدی ایشان خالصه ورامین عمل کرده درصورتی که سابقه ندارد که عملکرد ورامین باین مقدار بوده باشد درموضوع شکایات از او هم هیچ شکایتی بوزارت مالیه نرسیده اگر موارد بخصوصی هم هست خوبست معین بفرمایند تارسیدگی شود .

رئیس- آقای هرمزی .

(اجازه)

هرمزی- بنده راجع به عبدالرضا خان سئوالی دارم که در دو جلسه قبل مذاکره شد و آقای وزیر مالیه یک جوابی فرمودند که دکتر میلسپو بمسئولیت خودش این شخص را استخدام نموده است بنده آنچه بقانون اساسی و قانون کنترات دکتر میلسپو مراجعه می کنم همچو مسئولیتی ووظیفه متوجه دکتر میلسپو نیست گذشته از این آنچه تحقیق کردم دروزارت مالیه وخزانه تمام مقصودش اسباب توهین دولت و برخلاف منافع ومصالح ایران کارمی کند چنانکه بانک ایران وروس که بموجب قرارداد بدولت ایران واگذار شده مانع شده و نگذاشته است که اسم ایران روی این مؤسسه گذاشته شود ویک تابلو خزانه داری در آنجا زده‌اند که اسم ایران روی آنجا نباشد واستخدام این شخص بکلی برخلاف قانون است و خوبست باین سئوالاتی که می‌شود یک ترتیب اثری داده شود و اگر بنا بشود که ترتیب اثر داده نشود همینطور جواب های لفظی بدهند خوب است این سئوالات نشود و مذاکره نشود .

وزیر مالیه - بنده درجلسه قبل اظهار نکردم میلسپو این شخص را بمسئولیت خودش استخدام کرده است اولا لازم است عرض کنم که استخدام عبدالرضاخان دروزارت مالیه تازگی ندارد بلکه شانزده سال است که ایشان در وزارت مالیه مستخدمند و اظهاراتی که بنده کردم این بود که چون این شخص تبعه خارجه است و تقاضای تابعیت ایران داشت و هنوز در موضوع تابعیت او یک تصمیمی اتخاذ نشده بود این بود که عرض کردم والا نه اینکه عرض کرده باشم دکتر میلسپو بمسئولیت خودش اورا استخدام کرده او از سابق مستخدم بوده شانزده سال است مستخدام است .

هرمزی- در مجلس دورهٔ چهارم استخدام عبدالرضاخان رد شده است نظر باینکه تبعه خارجه بوده است هرچه قانون هم کدر ادوار مختلفه وضع شده حاکی است که مستخدم دولت فقط میبایستی ایرانی باشد مگر یک متخصصینی که خارجی باشند باشند آن راهم باید مجلس کنتراتشان نماید واین شخص برخلاف قانون مستخدم بوده شانزده سال هم مستخدم بوده بر خلاف قانون بوده و حالا باید این آدم استخدامش رد شود .

رئیس- آقای احتشام الحکماء

(اجازه)

احتشام الحکماء - بنده در تعقیب مذاکرات جلسهٔ گذشتهٔ راجع بتحدید میخواستم یک سئوالی از آقای وزیر مالیه بکنم بطور کلی وضع قانون اختصاص دارد بمجلس شورای ملی و در هفده سال قبل که مالیات تریاک معین شد تعلق می گرفت بتریاک داخله مملکتی و تریاکی که حمل بخارجه می‌شود باید از مالیات و عوارض معاف باشد ولی از هشت ماه قبل که ایام فترت مجلس شروع شد تاکنون صندوقی سی تومان از تجار اصفهانی به عنوان مالیات می گیرند و پنجاه تومان هم درسرحد بعنوان گمرک می گیرند خواستم بفهمم علتش و فلسفه گرفتنش چیست ؟

وزیر مالیه- قانون تحدید تریاک بطوری که نماینده محترم اظهار داشتند درچند سال قبل وضع شد ومدتش هم منقضی شده است ولی چون در موقع غیبت مجلس شورای ملی مدت قانون تحدید تریاک منقضی شده یک تصویب نامه هست که از طرف دولت وقت صادر شده وآن را تمدید نموده است و حالا خود وزارت مالیه درصدد است یک لوایحی تهیه کند وبمجلس تقدیم خواهد کرد .

یک نفر از نمایندگان - آقا بلند تر بفرمائید .

وزیر مالیه - عرض کردم مدت قانونی تحدید تریاک وقتی که منقضی شد بموجب تصویبنامه هیئت دولت امتداد پیدا کرد اینهم یک مسئله مهمی است برای مملکت .

وزارت مالیه هم نمیتوانست فوراً آن را الغاء کند لوایحی دراین باب تهیه خواهد شد وبرای تصویب مجلس تقدیم خواهد شد.

رئیس - آقای احتشام الحکماء

(اجازه)

احتشام الحکماء - بنده عرض میکنم که مجلس باید وضع قانون بکند وزارت مالیه حق ندارد قانون وضع کند .

علت ندارد که مال التجاره‌ای که جزء صادرات مملکت است وزارت مالیه بادولت تصویبنامه صادر کنند و تجار در تحت فشار باشند .

وزیر مالیه - دولت قانونی وضع نکرده است یک قانونی بوده است آنرا دولت تمدید داده است و پیش نهادی در این خصوص تهیه شده وعنقریب بمجلس تقدیم خواهد شد یکنفر از نمایندگان - دولت حق نداشته است تمدید بدهد

رئیس - آقای حاج آقا اسمعیل

(اجازه)

حاج آقا اسمعیل - بنده دو سؤال از آقای وزیر مالیه داشتم . یکی راجع به دویستهزار تومان اعتباری است که دردوره چهارم برای غارت زدگان ارومیه داده شده ویکی هم راجع بپولی است که در کابینه آقای وثوق الدوله برای غارت زدگان ارومیه مردم دادند وآن پول پیش تومانیانس جمع شد وهمینطور پیش تومانیانس ماند تاوقتی که تومانیانس بی پاو ورشکست شد تمام این پول همانطور بود تاحالا که اداره او باز شده آیا آن پول را گرفته یا نگرفته‌اند؟ وآن دویستهزار تومان را چکار کرده‌اند بمصرف رسیده است یا نه ؟

وزیر مالیه - چون این سؤال را قبلا نفرموده بودید اطلاعی ندارم ودرموضوع دویستهزار تومان نمیتوانم عرایضی عرض کنم ولی درموضوع پنجاه ودوهزار تومان که بابت اعانه نزد طومانیانس بود دولت آنرا دریافت وبتوسط مستر وانرا آمریکائی برای غارت زدگان ارومیه فرستادند وبین اهالی که مصیبت زده و غارت شده بودند تقسیم شده است وراپورتش هم هنوز ببنده نرسیده است بعداز آنکه راپورتش ببنده رسید البته مراتب بنظر آقایان نمایندگان خواهد رسید .

سردار معظم- دولت ایران مگر خودش مأمور نداشت ؟

حاج آقا اسمعیل- راجع بدویستهزار تومان بنده قبلا بمقام محترم ریاست اطلاع داده بودم که برای وزارت مالیه فرستاده شود حالا هم اگر فرستاده نشده تقاضا میکنم فرستاده شود

رئیس- روز پنجشنبه فرستاده بودید وارسال شده است

آقای عماد السلطنه .

(اجازه)

عماد السلطنه - سئوال بنده راجع به نواقل است ولی آنوقتی که این سؤال را کردم بعد پشیمان شدم زیرا جوابی که به آقای احتشام الحکماء دادند هیچ مطابق سؤالشان نبود ایشان گفتند ازهشت ماه قبل تاکنون ازهر صندوقی بیست و سه تومان اضافه بر آنچه میگرفتند از تریاک گرفته می شود .

ایشان چیز دیگری فرمودند

حالا بااینکه خارج ازموضوع است عرض میکنم تجار ایرانی میخواستند تریاك خود راآزادانه حمل کنند ازطرف ادارهٔ مالیه به‌آنها فشار آورده‌اند که باید بوسیله پست حمل کنید

ازبروجرد باصفهان قاعدتاً باید پنج روزه برسد ولی بایستی مدت سه ماه ونیم طول کشید تا رسید وقتی هم رسید نصف قیمت شده بود وچندین نفر ازتجار به این واسطه دچارورشکستگی شدند آمدند ملتجی شدند بوزارت مالیه که آخر این چه حکمی است ؟ بچه مناسبت صندوق تریاکی که برای خارجه تهیه شده بوسیله پست حمل کنند ؟

گفتند اگر می‌خواهید بوسیله پست حمل نکنند باید هر فرسخی یکشاهی ونیم درتمام خاك ایران پول بدهند.

حالا اگر بخواهید مثلا تریاك از خراسان ببندر بوشهر حمل کنند بایدفرسخی یکشاهی ونیم بدهند بعنوان اینکه میخواهند تریاکشان را بایست حمل نکند آیااینهم مربوط بقانون تحدید یا تصویبنامه هیئت وزراءاست؟ بنده هیچ نفهمیدم. اماراجع بمسئله نواقل بنده درجلسهٔ قبل دوسؤال کردم از آقای وزیر مالیه وهیچیك ازمواردش را ترتیب اثرندادند حتی راجع بمسئله کنترات هم که عرض کردم فقط یکنفری را شنیدم اشتباهی را که باو محول کرده بودند بخرد چون صدسی ارزان ترخریده است اورابی‌کار کرده‌اند ولی دیگران همانطور بحال خودشان باقی هستند. امادر موضوع نواقل همینجا الان بخلاف قانون امروز صبح آمده بودند ازخود من نواقل میخواستند سه مقابل آنچه مجلس تصویب کرده است اگر ندهیم باید دم دروازه‌ها باقزاق واژان تصادف کنیم ونمیگذارند ازدروازه خارج شویم واقعاً اگراینها راما باید بدهیم بیاورند بمجلس مجلس تصویب بکند مابدهیم والا چه فایده دارد که ما سؤال کنیم ؟مثلا در فلان ولایت چه شد ویا در فلان ایالت چه شد.

رئیس- آقای حاج میرزا عبدالوهاب

(اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب- اگرچه شاید جواب بنده هم مثل سایرین داده شود ولی باز عرض میکنم سؤال بنده راجع بجاده‌های شوسه بود آنروز فرمودند باج راه ازروی تاکس روسها معلوم شده درصورتیکه اینطور نیست زیرا آن باجی که روسها گرفتند بین دوباج خانه رامعاف می‌داشتند وحالا ازدم دروازه زنجیر گذاشته‌اند وباج میگیرند در جاده قزوین همدان. این یکی- ویکی دیگر راجع بپولی بود که ازجاده بین عراق و همدان میگرفتند در صورتیکه ابداً شوسه نیست فقط یك فرسخ ازآنجا را انگلیسها بواسطه منزلی که درآنجاها داشتند شوسه کرده بودند- حالادولت آنجا راهم زنجیر گذاشته وپول می‌گیرند درصورتیکه جاده بکلی خراب است ودربین راه یك پلی دارد که آن پل خراب شده ومعروف است بپل ریزآباد آنجازن ومرد وتمام عابرین چند تاحمال می گیرند که ازآب آنهارا عبور بدهند اگر جاده شوسه است جهة اینکه پل ندارد ووسایل عبورعابرین رافراهم نمیآورند چیست ؟ اگرجاده شوسه نیست جهة اینکه پول را می گیرند چیست ؟ می‌خواستم این سؤلات راآقای وزیرمالیه جواب بدهند.

وزیرمالیه- بنده اطلاعات کافی در این باب ندارم ودر جلسه آتیه جوب عرض میکنم.

رئیس- آقای اخگر

(اجازه)

اخگر- بنده ازوزارت داخله سؤالی کرده بودم راجع بسانسور...

رئیس- آقای وزیر مالیه اینجاتشریف دارند.

اخگر- بلی ولی هفت هشت ده هفته است که گذشته وجوانی ببنده نداده‌اند.

وزیرمالیه- بودجه تفصیلی وزارت عدلیه حاضر شده تقدیم مجلس شورای ملی میشود همچنین بودجه تفصیلی وزارت مالیه مال تمام ادارات مالیه ایران حاضر است تقدیم میشود.

رئیس- آقای دولت آبادی

(اجازه)

دولت آبادی- اگرچه همهٔ ولات تقریباً ازمأمورین مالیه شکایت دارند ولیکن بطور خصوصی اهالی اصفهان شکایتشان خیلی زیادتر است (بواسطه تحدید) واینکه کار تریاك دراصفهان یك اهمیتی دارد بملاحظه عمل کردش است درسال گذشته همه آقایان میدانند که یك حادثه خیلی دلخراش ناگواری دراصفهان اتفاق افتاد و چند نفر مردمان بی گناه درسرمسئله تریاك کشته شدند پس ازآنکه مأموردولت ازاینجارفت باصفهان این اعلان را از طرف دولت بدرو دیوار اصفهان چسپایدند (اعلان)

محض رفاهیت وآسایش عامه رعایا شیره تریاك سهمی زارعین ورعایا بکلی آزاد واز هر گونه تعرض مصون وهیچگونه عوارضی مالیاتی برشیره سهمی زارعین تعلق نخواهد گرفت- نماینده ریاست کل مالیه ایران - کلنل دومکرك.

این اعلان دراصفهان مفادش این بود که رعیت آزاداست یعنی اگر رعیت تریاك خودش رااز صحرا بردبخانه‌اش مأمورمالیه نباید برود درخانه آن رعیت وتفتیش کند بااین حال درصورتیکه فلان شخص تریاك رامخفی نکرده است آنرا می کشند می آورند حبس میکنند جرم می کنند حالا چه قضایائی از این قبیل واقع شده است بطور تفصیل عرض نمیکنم وچون میخواهم سؤال خودم راعرض کنم ازاین جهة مختصراً یك فقره را عرض میکنم وآن این است که در چندی قبل یك زراعی رامیروند بخانه‌اش تریاك اورامیآورند بشهر وخودش فرار کرده بطهران آمده برادرش را میگیرند میبرند بمحبس باوفشار می آورند وصدمه میزنند که این تریاك قاچاق بوده هرچه فریاد میکند که بموجب اعلان خودتان مال رعیت آزاداست این تریاك مال رعیت است من خودم زارع هستم و ازصحرا این تریاك راآورده‌ام اینجابرای اینکه بفروشم ویك مقداری ازآن رافروخته ام وپول باندرلش را هم داده ام وباقی را هم هروقت خواستم بفروشم میدهم باندرل کنند معذالك تریاك را ضبط کرده اندو هزاروپانصد تومان یا سه هزارتومان ازش جرم می‌خواهند که چرا تریاك را قاچاق کرده ازاین جاباصفهان رجوع شدمذاکرات زیادی شدآن بیچاره هم اینجا سرگردان است نه تریاکش را میدهند ونه اوراخلاص میکنند وازاین قبیل نظایردراصفهان زیاد است این یك مسئله حالا شنیده می‌شود که این اعلان راهم میخواهند لغوبکنند.

بنده ازوزارت مالیه سئوال میکنم این اعلان خونبهای چند نفرمرزبان بیگناه استکه دراصفهان کشته شده اند واینرا که می‌خواهندلغو کنید درمقابلش چه میگذارید وچه فکری کرده‌اید که قضایای سال گذشته اصفهان تجدید بشود البته من نمیگویم قاچاق درکارنیست من نمیگویم مأمورین مالیه نباید جلو قاچان را بگیرند ولی بیك ترتیبی که اسباب زحمت رعایای بدبخت فراهم نشود ودرتحت فشارو سختی نشوند واگر این را لغو کرده اید بجایش چه گذاشته اید واساساً چه فکری برای آسایش مردم کرده اید این یك سئوال.

سئوال دیگر بنده این است که مامورین مالیه گاهی اوقات مأمورین عدلیه هم میشوند ودرمسائل حقوقی هم مداخله میکنند چنان که در سال گذشته در موضوع شخص حاج محمد ابراهیم خان کسی براو ادعا میکند که من ازاوچهارصدتومان مطلب دارم بدون آنکه رجوع بعدلیه کنند وبدون اینکه محاکمه کنند وبدون اینکه دریك محضرشرعی رجوع کنند میروند حاجی را میآورند در اداره مالیه چهارصد تومان از اومیگیرند وضبط میکنند و آنوقت می گویند حالا بروید با هم دعوای خودتان را طی کنید ازآنجا ببنده شرحی دراین موضوع نوشتند وبنده هم دراینجادنبال کردم بالاخره دیدند دراصفهان پول را ازشان میگیرند آن پول را فرستادند طهران.

حالا مدتی استکه بنده با وزارت مالیه طرف هستم که چرا پول را پس نمی‌دهند وچرا مداخله درامورحقوقی کرده‌اند مالیه مساعی خودش را دریك مسائلی که هیچ حق ندارد بکاربرده تا بحال جواب مقنعی هم نداده اند این را هم سؤال می کنم که جوابش چه چیزاست.

وزیرمالیه -ورموضوع عمل [illegible] مالیات تریاك آقایان نمایندگان در[illegible] سؤال کردند و وزارت مالیه را هم [illegible] حملات قرار دادند بنده هم مکرر [illegible] عرض کرده ام که وزارت مالیه برای [illegible] مالیات تریاك مشغول تهیه لوایح و [illegible] ها وپیشنهاد هائی استکه تقدیم [illegible] خواهد شد البته بعد ازاینکه این پیشنهاد [illegible] تقدیم مجلس شداین اشکالات مرتفع [illegible] شد اما درموضوع اعلانی که فرمودند [illegible] گذشته دراصفهان انتشاروحالاخیال [illegible] لغو کنند چنین اطلاعی بنده ندارم که [illegible] تصمیمی گرفته شده باشد و قبل از [illegible] همچوامری واقع شود تصورمیکردم [illegible] توضیح لازم نداشته باشد

درموضوع سئوال دوم راجع بچ[illegible] صد تومان حاج محمد ابراهیم خان [illegible] فرمودند اداره مالیات درامورحقوقی [illegible] کرده اینطور هم که آقای فرمودند [illegible] سادگی نیست برای اینکه این چهار[illegible] تومان ازبابت قبض دیوانی یك شخص [illegible] بوده استکه او گرفته است و چون [illegible] مالیه مکلف استکه وجوه قبوض [illegible] صاحبان آنها بپردازد وبیك شخص دیگر [illegible] این پول را داده بود وزارت مالیه [illegible] بود این پول را ازحاج محمد ابراهیم [illegible] بگیرد واین چهارصد تومان را گرفته [illegible] درطهران توقیف بود بعد ازآنکه [illegible] بوزارت مالیه آمدم این مسئله درآنجا [illegible] شد وخودم یك اقداماتی کردم ودیدم [illegible] گفت وگو تا اینجا که ختم شده بود [illegible] جنبه حقوقی را پیدا میکرد تا بکاروزا[illegible] این بود که بنده پول را از توقیف [illegible] کرده پول را باو رد کرده اند ویاهمین [illegible] سه روزه رد خواهند کرد.

دولت آبادی- درمسئله دوم که فرمو[illegible] پول رارد خواهیم کرد خیلی تشکر [illegible] ولی درموضوع اول جواب بنده گفته [illegible] زیرا این شخص که الان در طهران [illegible] سرگردان مانده ودر کمال فشار برادرش [illegible] نگاهداشته اند وازاوجرم میخواهند آیا [illegible] دانست که این مسئول این اعلان [illegible] نه ؟ اگرمشمول نیست که البته حق دا[illegible] هرچه بکنند ولی اگرمشمول اعلان [illegible] پس دیگرحق نداشته اید بخانه اوبریز[illegible] تریاکش را ببرند واین طوراورا آزار [illegible] اذیت بکنند وحالا هم صاحبش بلاتکلیف [illegible] بماند.

رئیس - آقای حاج میرزا علی رضا

(اجازه)

حاج میرزا علیرضا - بنده عرض [illegible] که حکمت وعلت اینکه جلسه قبل [illegible] میکنند وسابقه می [illegible] بآقایان وزراء برای چیست برای این [illegible] یك جوابهائی مرحمت بکنند. آنچه [illegible] می‌بینم یك جوابهای لفظی است و[illegible]

راقانع نمیکند بنده در چندی قبل هم عرض کردم که در یونت ئیل یکمقداری ازبدهی جواهالی قم باقی بود و بطهران وزارت مالیه شکایت کردند ازوزارت مالیه برئیس مالیه وقت حکم شدبقیمت عادلانه وقت تسعیر شود وخرواری هفت تومان تسعیرشد. این همان نرخی استکه رئیس ارزاق که نماینده دولت است تعین کرده بود ودرهذه السنه مطالبه پرداخت خرواری سیزده قران از آن مبلغ میکنند علت علاوه که حالامطالبه میکنند چیست ؟ استدعا دارم جواب صحیح ببنده مرحمت بفرمایند نه این که فقط غرض جواب دادن باشد ودر این صورت لازم است جوابی که بنده را قانع کنند ببنده بفرمایند.

معاون وزارت مالیه- این مسئله مطالبات علاوه از قیمت تسعیر جنس اینطور نیست که آقا میفرمایند ودر این موضوع چند روزه شده است ویك مرتبه هم جواب عرض شده است راجع بآذربایجان یك مورد دارد ودرعراق هم که آقای سهام السلطان سؤال فرموآند ودرقم هم که آقا فرمودند مطالب گاهی عموماً اتفاق می افتد که درخارج ودرموقعیکه اسناد ومدارك در دست نیست بنده ارائه بدهم مذاکره بطور کلی بعنوان اجحاف یاتجاوز وتعدی یاخلاف قانون میشود ممکن است یك چیزهائی باشد وبنده شبهه ندارم که در کلیات یك مرتبه هم ممکن است یك چیزهائی واقع بشود ولی عجالتاً در این موضوع که می‌فرمایند اینطور نیست این مسئله تسعیر جنس بخصوص وتحقیقاتی کند در این کار شده این طور استکه وزارت مالیه حکم عمومی داده است در اواسط اواخرسال که هرجامالیات را وصول میکنند ازبابت بقایا هم معادل یك سنه نقداً وجنساً مطالبه کنند ودر اغلب نقاط چون جنس موجود نبوده است قیمت جنس را از آنها مطالبه کرده‌اند این مطالبه قیمت جنس از بابت تفاوت یك سنه مخلوط شده است با میزان مالیات هذه السنه وزارت مالیه بطور کلی هیچوقت هیچیك از مؤدیان مالیاتی را مجبور وملزوم نمیکند که عین جنس را قیمت بدهند یادرعوض پول عین جنس بدهند یك قواعد مقرره است برای عواید مالیات که مؤدیان مالیات باید مطابق آن قواعد مالیاتشان را بپردازند نسبت بهمه هم همینطور میکنند وهمین طوربوده است، بنده لازم می‌دانستم که وقت مجلس را باید نسبت بیك مسائل لازم‌تری صرف نکنیم باین جزئیات ولی برای اینکه رفع شبهه بشود عرض میکنم یك قسمت از مطلب عبارت است ازاینکه جنسهای بار کرده دراطراف وحومه شهرها یك قضیه ایستکه همه مؤدیان مالیاتی می‌دانند ازچه قرار است یك جنس هائی استکه بعنوان بار کرده درجزء جمع منظور است وباید آنها را بشهر بیاورند وتحویل بدهند نسبت باینکه آیااین نقطه جزء نقاط شهر است یانیست این خودش هم یك اختلافی است بین ادارات مالیه و مؤدیان مالیات درصورتی که ادارات همیشه ازروی یك قانون ویك ثبت‌های جزوجمعی مطالبه می‌کنند و مؤدیان مالیات می‌خواهند منکر آن شوند همین مسئله بارکرده وبار نکرده تولید یك اختلاف گردید حمل جنس از یك فاصله بشهررا می کند آن اضافه کرایه که برای جنس از خارج می‌دهند تعبیر می‌شود باضافه قیمت موجوده جنس درصورتی که اینطور نیست (عبارت است از کرایه جنس) والا ممکن است جنس راعیناً درشهر تحویل بدهند و ایرادی هم بر آنها وارد نیست. ازاین قبیل مسائل زیاد و بسیار است. من استدعا دارم آقایانی که نسبت باین قبیل قضایاسؤالاتی دارند اگر ممکن است و میل داشته باشند که وقت مجلس در این قبیل امورمسائل صرف نشود لطف بفرمائید در ادارهٔ مربوطه بمکاتبات و مذاکراتیکه شده است ومدارکی که وزارت مالیه در این قبیل مسائل مختلف فیه دردست دارد درخود اداره یك مراجعه بشود که به‌بینیم واقعاً این طوراستکه بطور کلی خیال میکنند مأمورین مالیه جزاجحاف وتعدی کاردیگری ندارند یااختلاف مبنی براین کار استکه ازمحل یك شکایاتی میرسد والبته آقایان محترم هم ناچار باید رفع تعدی ازموکلین خودشان بکنند وحقوق آنهارا حفظ نمایند این استکه جوابی هم که داده می شود بدیهی است بشکل مختصری داده می‌شود ولی دراداره بطور مفصل ممکن است ملاحظه بشود من جمله همین قضیه جنس است ممکن است یاخودشان در اداره باحضور وزیر مالیه یا یکی از اعضاء را مأمور بفرمایند که رسیدگی بشودتا در حضور نماینده محترم مسئله حل شود و محتاج باین نشود که در مجلس اینهمه مذاکرات بعمل آید.

رئیس -آقای نصرة الدوله

(اجازه)

نصرت الدوله - بنده هم یك سئوالی از وزارت مالیه داشتم ولیکن حالا یك قدری متحیرم زیرا اسباب تأثربنده شده است که درمجلس بین نمایندگان و مبعوثان مملکت ومردم و وزراء مسئول نسبت بیك خلاف قانون های مسلم یك مذاکراتی میشود و آقای وزیرمالیه هم اورا یابسکوت یا بیك نوعی تصدیق می‌فرمایند بدون اینکه یك راحلی برای نقض قانون و جلوگیری از اجرای عملیات خلاف قانون پیدا کنند این قبیل عملیات ممکن است سوء تأثیرات در مملکت تولید کند.

اگر من می‌دانستم این طوربود سئوال نمی کردم اگر آقایان دیگر هم متذکر بودند آنهاهم البته سئوال نمی کردند زیرا قبل ازسئوال کردن وتولید یك چنین سوء تأثیری کردن باید راه حلی پیدا کرد بنده سئوالم راجع بمالیات ها و عوارض است که در حدود کرمانشاه از مردم می گیرند بر خلاف تمام قوانین یکی نیست. دو تا نیست. یك روزنیست. دوروز نیست. هر روزمی گیرند. همه روزهم زیادمیکنند یکی نمیگیرند. ده جا میگیرند یك جور نمیگیرند. همه جورمیگیرند وهمه روزه هم زیادترمیگیرند موکلین ماهم هر روزه داد وفریاد میزنند. هم سئوال میکنیم وهیچکس گوش بحرف ما نمی دهد. اگر آقای وزیر مالیه میخواهند یك جوابی به بنده بندهند.

یا همان طور که بدیگری هیچ جواب ندادند این چه تأثیری دارد ما که نمیتوانیم اینجا به‌نشینیم و درولایات علاوه بر مالیات های مصوبه یك چیزهائی ازمردم بگیرند این یکی ازخصایص مجلس شورای ملی است ومامجبوریم ازحقوق مردم دفاع کنیم ونباید تصدیق کنیم که مردم این پول‌های خلاف قانون را بدهند.

راجع بنواقل در اینجا سئوالی شد حقیقة ملاحظه بفرمائید و خودمان وکیل هستیم مردم یك وظیفه دیگری دارند ما هم یك وظیفهٔ داریم غیر ازوظیفه آنها ما چطور خودمان برویم زیر بار که هر روز بیایند یك مالیات های غیرقانونی ازما در این شهر بگیرند وما اگر بخواهیم ندهیم که بایددست به یقه بشویم اینها خوب نیست مالیات های دلالی مکاری درسرپل قره‌سو ازالاغ دار از گوسفند ازشتر و بالاخره چنانچه یکی از نمایندگان محترم در دورهٔ سابق اینجا گفت (اگر آقایان درنظرداشته باشند) که از اتومبیل هم مالیات مرتع چرانی میگیرند.

بنده در دوره گذشته درکابینه آقای قوام السلطنه از آقای عمیدالسلطنه همین سئوال را کردم یك جواب غیر مقنعی دادند تا بالاخره مجبور شدم سئوال را مبدل باستیضاح کنم باز اثرنکرد حالا امسال می بینم که مطلب بدتر شده سابقاً اگریك جامی گرفتند حالادرسه جا درقصر در کرمانشاه در هاروآباد در تمام این سه نقطه می گیرند رویهمرفته از وقتی که از شهر کرمانشاه شخص خارج میشود تا سرحد پنجاه جا بر خلاف قانون بانواع مختلفه مالیات برخلاف قانون میگیرند ما هم باید به نشینیم تماشا کنیم و نتوانیم یك جوابی بدهیم و بقول نماینده محترم قم یك جواب حلی بما ندهند.

مدرس - اخطارقانونی دارم.

رئیس - اخطارنظامنامه ؟

مدرس - بلی.

رئیس - بفرمائید.

مدرس - آقا از وضع سئوال خارج شدند.

رئیس. فقط ایشان نبودند که از حدود سئوال خارج شدند.

معاون وزارت مالیه - یکی از وسائل اصلاحات در امور مملکتی و رفع نواقص و معایب همین طریقه‌ایست که در مجلس شورای ملی معمول است سئوالات میشود از دولت.

اخطارها می‌شود. تذکر ها داده میشود.

برمیخوریم بمعایب و نواقصی که در کار هست و رفع آن نواقص و معایب در ادارات میشود و دولت همیشه برای اینکه یك کمکی داشته باشد وبتواند متوجه شود بمعایب ومتذکر شود برفع نواقص نهایت شکر گذاری را از این قبیل مذاکرات دارد فقط چیزی که هست این است که چقدر خوب است مطالب درحدود ضرورت ولزوم باشد وبعلاوه این سئوالی که حضرت و الا امروز میفرمائید مطلبی است که ازدو هفته تا بحال چندین مرتبه تکرارشده است همین سئوال را درچند روزقبل آقای عمادالسلطنه فرمودند جواب هائی هم داده شد امروز هم بازتکرار میشود البته نماینده محترم هم حق دارند سئوال کنند وتکرار کنند برای مطالبه نتیجه والاشاید ضرورت نداشته باشد تکرارش برای اینکه تکرارهمان معایب شده در همان روزی که سئوالات شروع شد

قبل ازاینکه این سئوالات درمجلس ایراد شود درخود وزارت مالیه نظر باین که این قبیل قضایا رخ میدهد یك مطالعاتی شده است

نسبت باین مالیات وعوارض یکقسمت عمده آنها در نظامنامه ها وقوانین سابق بعناوین مختلفه وجود دارد منتها امروز باینصورت درآورده‌اند درعنوان عوارض شده است و یك بدبختی که مسافرت می کند تصادف می‌شود یاچند مرحله ازجزو جمع مملکتی این گناه وزارت مالیه با مأمورین دولتی نیست

البته بدیهی است که گناه آن بشخص مسافر بینوا هم قهراً نیست ولی دولت و وزارت مالیه یك جزو جمع هائی دارد مالیاتهائی دارد

یك ضیغ مختلفه در آن ذکر شده است ومعمول به است وعبارت است مجموعش از عایدات مملکتی و عمل می کنند بلی حالا که عمل می کنند البته اینطور تصادف پیش می آید

اشهدبالله خوب هم نیست وباید مرتفع بشود وبهمین دلیل است که وزارت مالیه این قبیل مالیات‌ها را که متجاوز ازچندصد صیغه میشود بمجلس پیشنهاد کرد که این ها ملغی شود مشروط بر اینکه مالیات جدید دیگری وضع شود وجای نشین او گردد اگر مجلس امروتصویب می‌فرماید که این قبیل مالیات‌ها وعوارض قبل از اینکه

چیزی جانشین اوشود آن یك‌چیز علیحده البته مجلس است ودر عوائد و جمع و خرج یك نظر محیطی ازهمه جهت نسبت بکلیات وجزئیات دارد

اگر واقعاً باید رعایت این قبیل مسائل بشود

ازطرف وزارتخانه مربوطه پیشنهاد شد برای یك مالیات ها ونسبت بآن‌مالیات ها البته مجلس نظر خودش را در آن می کند و آن روزی که بمرحله تصویب رسید رجود خارجی پیدا کرد مالیاتهای دیگری که پیشنهاد شده‌الغاء شود ملغی است‌و همه آسوده خواهند شد.

بنابراین بنده بهتر می‌دانم که‌نسبت باین قضایا که‌محل ابتلاءعموم شده است اهم ازدولت‌ومجلس واهالی ومودی‌مالیات یك فکراساسی بشود

دولت هم می تواند یك‌دستور کلی نسبت بجنبه بودجه وجمع‌و خرج مملکت داشته باشد ودر حدود قوانین مالیاتهائی که هنوز ازمراحل خودش نگذشته است لغو شودتامشکلات‌رفع‌شودووزارت‌مالیه‌هم بسودی خود مشغول است و اشتغال دارد باینکه برای اینکارهایك‌فکری بشود‌بهمین دلیل که پیشنهادهائی برای اینکار کرده‌و تقدیم مجلس‌هم نموده‌است.

درنظر دارد یك مالیات هائی که شاید معمول به هم بوده است وزیر آنها هم بجزء تقدیم شده است آنها لغو شود معهذا وزارت مالیه برای اینکه بتواندیك بودجه جمع صحیحی‌تشکیل بدهدوبداند که منابع این بودجه جمع عبارت ازچه قسم مالیات‌هائی هست و چه عناوینی دارد باینجهت‌اسامی‌مالیات‌ها آتطورجزءهم‌تقدیم کرده‌است . که‌بیشتر‌بنظر آقایان‌نمایندگان بیاید و هرچه زودتر بهتر است که یك چیزهائی بجای اینها بگذاریم‌واین‌مالیات هارا ملغی کنیم

صرفنظر ازاوایعی که تقدیم شده است‌وزارت مالیه مشغول است برای‌اینکه حتی‌الامکان‌بتواندهرمقدارازاین‌مالیات‌ها و عوارضی‌بهراسم‌ورسم که‌تأثیرمهمی‌در‌بودجه مملکتی‌نداشته‌باشد آنهارامسکوت‌وموقوف گذارد که زحمت هم‌به اهالی وارد نشود وبموجبان مالیات‌هم زحمتی وارد نشود.

بنابراین بنده تقاضا میکنم که نسبت باین قبیل مسائل که همه دریك صیغ ونهج است توجه مجلس محترم معطوف بشود باینکه اساسا باید برای این قبیل قضایا فکری بشود ولوائحی که از طرف دولت پیشنهاد شده است اگر محل‌تامل واصلاح وجرح وتعدیل است روی‌آن‌کار کنیم والا از یکطرف این لوایح مسکوت بماند و ازیکطرف‌هم که دولت مجبوراست عوائد خودش را از این قبیل راهها جمع کند صحیح است تصدیق میکنم بد است غلط است اما دولتهم درمحظور است ووزارت خانه‌ای که باید متصدی این‌قبیل کارها باشد شدیداً درمحظور است.

چنانچه‌امروزه وزارت مالیه درنهایت درجهٔ زحمت است یکقدری اگر توجه بفرمایند وتشخیص وضعیت امروزهٔ مالیه‌را بفرمایند باین ترتیب که بعضی مطالب حقاً بد است ولی اعتراض برآنها وارد نیست ووزارت مالیه هم هنوز نتوانسته‌است‌راهی برای‌آنها پیدا نماید ووسائل اصلاحش را نداشته است اینستکه خیال میکنند وزارت مالیه نسبت بسؤالات شاید بی علاقه است وشاید توجهی‌نمیکند وشاید دروزارت‌خانها وادارات‌کارهائی که باید بموقع عمل وبموقع اجرا گذارند نمیگذارند

بنابراین بنده یکمرتبه دیگر بانهایت احترام متذکر می شوم و استدعا می کنم نسبت بلوائحی که از طرف دولت‌پیشنهاد شده است نظر توجهی معطوف فرمایند که شاید درمرحلهٔ امید تصویب یك‌قواعد وترتیبات جدیدی‌وارد شویم وبیشتربتوانیم نزدیك شویم بالغاء این قبیل مالیاتها وبه صورتی در بیاوریم که مردم راحت شوند.

نصرت‌الدوله ـ جواب آقای معاون وزارت مالیه بنده‌را هیچ قانع نکرد‌سؤال را هیچ جواب نمیدهند ایشان سعی دارند عوض جواب یك کلیاتی را اظهار کنند که یك قسمت ازآن کلیات هیچ نبایداینجا اظهار شود.

بنده سؤال میکنم که فلان مالیات‌را که بر خلاف قانون است چرا میگیرند یا باید بمن جواب‌بدهید که خلاف‌قانون‌نیست بموجب فلان سند وفلان مدرك‌جزء مالیات های قانونی است یا اینکه باید تصدیق بفرمایند برخلاف قانون است و این کار اصلاحی‌ندارد جز اینکه دیگر نگیرند. اصلاحش فقط نگرفتن است.

زیرا برای گرفتن یك‌مالیات‌غیرقانونی درمملکت هیچ اصلاحی متصور نیست جز نگرفتن آن

وقتی که یك‌لائحه نوشتید‌آوردید به مجلس وتصویب شد آنوقت یك مالیات جدیدی است که باید بگیرند سؤالات را جواب نمیدهند و یك کلیاتی را بیان می‌فرمایند یك اصلی را محرز بکنید که اگر یك جریانهائی است‌برخلاف قانون آنهارا ما باید باهم کمك بکنیم واصلاح بکنیم و الا این حرفهارا (بنده ازنقطه‌نظرخصوصی کارندارم ولی) ازلحاظ‌عمومی وازنقطه‌نظر رسمی در مجلس بنده هیچ صلاح نمیدانم گفته شود. واماآن سؤالی را بنده کردم هیچ به آن سؤال بنده جواب داده نشد بنده عرض کردم مالیاتی‌را که درسرحد می گیرند هیچوقت در جزو هیچ جزء جمعی نبوده وبرخلاف قانون‌است چرامیگیرند؟

رئیس ـ خطاب بآقای‌سر دارمعظم سؤالتان‌را ابلاغ‌فرموده‌اید

سردارمعظم ـ ٤جلسه‌قبل

رئیس ـ بفرمائید.

سردارمعظم خراسانی ـ قبل از این که وارد موضوع سؤال خودم بشوم می خواستم یك مقدمه کلی که مربوط به سؤالم میشودمربوط بجوابی که بمن‌داده میشود اینجاعنوان کنم

ممکن است‌دونظروجود داشته باشد که‌آن‌دونظر باهم متضاد باشند

بعضی‌ها ممکن است جامعه‌را باصول کیف مایشائی اداره کرد وادامه داد و بعدیك لوایحی‌تهیه کرد این‌یك‌عقیده ایست بعضی هاهم برعکس عقیده دارند و می گویند جامعه را بایدفقط و فقط از نقطه نظر قانون اداره کرد بنده‌شخصاً طرفدار این‌شق ثانی هستم‌یعنی درمملکت یزی که اجازه میدهد یا نهی میکند. قانون است وآمر وناهی مملکت فقط قانون است اگر قانون امرونهی می کند همه باید سر تعظیم و تمکین فرو یاوریم وقبول کنیم‌اگر قانون اجازه نمیدهد گفتن نصایح‌فایده‌ندارد

علی الخصوص که اصل ۹٤ قانون اساسی که بقدری تصریح دارد و واضح است که‌هیچ جای شبهه و تردید نیست و هیچ محتاج بتعبیر و تفسیر نیست و می نویسد.

هیچ قسم مالیات برقرار نمیشودمگر بحکم‌قانون

وقتی که قانون باین صراحت‌مطلب را گفت یعنی تمام مالیات هائی که‌مطابق قانون برقرار نشوند قانونیت ندارند واز درجه‌اعتبار ساقط‌است.

در اینصورت هرفردی ازافراد می‌تواند ارتأدیه آن استنکاف ورزد اصل سؤال بنده راجع براه است راه یعنی چه؟

یعنی‌راه‌داخل‌شهر وراه‌خارج‌شهر ومطلب مربوطه‌میشودقهراً بتواقل‌وباجهائی که‌درراه گرفته‌میشود

اهمیت راه در زندگی اقتصادی یك مملکت وملتی محتاج بعرض من نیست و محتاج‌بتوضیح‌من‌نیست هرکسی که‌بخواهد قدمهای اولی در راه ترقی اقتصادی خود بردارد ویك قدم‌هاي‌جدی‌برای ترقی‌وتجارت وثروت خودش بردارد باید خدمت کافی‌و وضع راههای خودش بکند

متأسفانه مامی بینم که‌در ایران روز بروز اوضاع راههای مابدتر می‌شوداصولی هم که‌برای اداره کردن راهها اتخاذ می شود ۰درست ضدمنطق تشویق و ترغیب تجارتی میشود یعنی باج راه را بطوری بالا میبریم که‌عوض اینکه‌اسباب تسهیل تجارت را فراهم آوردیم‌برعکس یك‌مشکلاتی ایجاد وفراهم می کنیم که اسباب‌تضیع امر تجارت میشود

خود بنده دوچندی قبل قطع نظراز اینکه ازخط جنوب آمدم ازاینجا گرشت وانزلی هم مسافرت کردم بکلی این‌راه دارد خراب میشود درصورتی که از هر اتومبیل هم‌بیست و پنج شش تومان پول گرفته میشود

معذلك اینطور خراب‌است و تصور میکنم سایرین‌هم می‌توانند توضیح بدهند ازمسافرینی هم در اتومبیل بودند سؤال کنید بقدری‌این راه خراب‌است که‌حقیقتاً انسان از زندگانی خودش بتنك می آید آن قسمت آنطرف قزوین که مصادق باسفید رود است بقدری جاده تنك شده ممکن است درظرف چند سال دیگر این راه بکلی‌ازبین برود درشهر آقایانی که بدبختانه صاحب اتومبیل یادرشکه می‌باشندمی‌دانند که بزرگترین عذاب درتهران بااتومبیل ودرشکه‌حرکت کردن است و اشخاصی که با این وسایل حرکت می کنند اززندگانی خودشان‌سیر می‌شوند درصورتی که بلدیه‌شهرطهران که بازهم برحسب قانون تشکیل نشده و باید مطابق قانون تشکیل بشود منافع هنگفتی برای‌تسطیح خیابانهامی گیرند وبعقیده‌بنده فقط بمصرفی که نمی‌رسد تسطیح خیابان‌ها است راههای‌دوردست‌را بنده‌عرض‌نمی کنم فقط‌راه از اینجا به‌شمیران راعرض‌می کنم که البته‌همه آقایان ملاحظه‌فرموده‌وتشریف برده‌اند اصلاحی که تازه شده دیدم این است بین‌دوچوب تیرقدیم یك چوب‌تیرهم اضافه کرده‌اند که وسط بلیط را پاره می کنند..

شیروانی ـ این سؤال نیست استیضاح است ماده٥٤ را و ٥٥ رابخوانید.

سردارمعظم ـ شما بخوانید.

شیروانی ـ اجازه میفرمائید؟

رئیس ـ خیر

سردارمعظم ـ این‌ها مقدمه‌سؤال‌است تشخیص سؤال واستیضاح وسؤال راخود بنده‌هم‌اطلاع‌دارم‌و بنده‌بهمین ملاحظه بود که‌این‌مقدمه‌راذکر میکنم که‌بتوانم‌سؤال‌خود رابکنم که‌در مقابل این‌قبیل معایب دولت‌و وزارت مالیه چه تصمیمی اتخاذ کرده است پس‌بنابراین وبه‌علاوه...

شیروانی ـ این سؤال نیست‌استیضاح است.

سردار معظم ـ خیراین سؤال است واستیضاح از نقطه نظراین‌که آقاچون تازه تشریف آورده‌اند درست نمی‌دانند فرق سؤال‌واستیضاح‌این است که‌استیضاح ختم میشود برأی مثبت‌ونمی ولی سؤال اینطورنیست‌درهرحال نظر باینکه‌راههای بیرون‌خراب است و نظر باینکه باج هائی گرفته‌میشود مجوز قانونی ندارد و نظر باینکه کوچه‌ها وخیابانهای طهران‌خراب است ونسطیح نمی‌شود لهذا بنده سئوال می کنم ازوزارت مالیه چون می‌دانم خود آقای‌وزیرمالیه نهایت حسن نیت واعتقاد نسبت باصلاحات را دارند در اینصورت از اشخاص محترم ایشان استدعا می کنم جواب اقناع کنندهٔ به بنده بفرمایندوجواب معقولی ندهند اگر هم مشکلاتی دارند بفرمایند فلان مشکلات هست تاماهم سعی کنیم معایب‌رامرتفع کنیم وبفرمایند که‌آیا تصمیمات جدی عملی اتخاذ فرموده‌اند که مالیات‌های راههای یعنی از حیث تقلیل باج های راهها و تسطیح کوچه ها و خیابانها یك نظری اتخاذ نموده اند که عقریب‌ما به‌بینیم این‌راهها اصلاح وترمیم شده است یانه؟

معاون وزارت مالیه ـ بااینکه سئوال آقای سردارمعظم تکرار همان سئوالات بودبنده بازبیشترممنون می‌شوم برای‌اینکه بهترمرکوز ذهن‌بشود ووزارت مالیه‌مسائل را بهتر بتواند تعقیب نماید بطور کلی برای اینکه ما باید قائل باشیم که آمرو ناهی قانون باید باشد این را بنده درامر مالیه و امور اداری‌از بدیهیات اولیه میدانم بجهت اینکه یك مجلس شورای‌ملی‌وجود دارد و واضح‌است اگرچه ممکن است باوجود مجلس‌شورای ملی‌هم گاهی اتفاق بیفتد عملیاتی که‌در حدود قانون باید بشود یك نقیصه در او باشد ولیکن هرچیزی قابل ترمیم است قابل اصلاح است. واین مسائلی که‌نماینده محترم اظهار داشتند یعنی اخذ مالیاتهائی که صورت قانونی ندارد در صورتیکه وزارت‌مالیه‌امروزه از کلیه‌مالیاتهاوعوارضی که مجموع آنها عبارت میشود ازبودجه کل مملکتی که بمجلس شورای‌ملی تقدیم کرده و دریافت میکند.

یك‌پول یا یك‌دینارچیزی که‌ازمجلس نگذشته باشد اخذ ودریافت نمیکند بنده بالصراحه عرض میکنم اما طریقه تصویب را باید دید البته اگرمجلس شورای ملی یا کمیسیونهای‌مربوطه مجال‌پیدا کنندو بمالیات هائی که وضع شده است قلم بقلم رسیدگی فرمایند و هر کدام از آنها را متناسب با وضعیات مملکت بدانند یاندانند تصویب یارد بفرمایند.

آنوقت است که تکلیف دولت‌نسبت باخذ مالیات وضع مأخوذه معلوم‌خواهدشد و لیکن علی العجاله مالیات هائیکه دولت اخذ میکند عبارت از جمع بودجهٔ‌ایست که دولت به‌مجلس پیشنهاد کرده است‌در این‌بودجهٔ جمع نه منتهاقلامی‌را که‌نمایندهٔ محترم اظهارمیفرمایند.

بلکه خیلی اقلام هست که‌صورت مالیاتی دارد و اینهافی‌نفسه‌به‌مجلس‌شورای ملی برنمی‌گردد‌است و ازتصویب‌مجلس‌شورای ملی بموجب یك ماده نگذشته است

ولی قانون بودجه‌از تصویب مجلس شورای ملی گذشته است‌ومالیه ودولت‌بآن عمل میکنند...

(یکنفر از نمایندگان ـ اینطورنیست)

معاون وزارت مالیه ـ چرا دولت در سنه تنکوزئیل‌یك‌عمل بودجهٔ کرده است یك طرف‌جمع‌و یکطرف‌خرج ویك‌بودجه مجلس شورای ملی تصویب کرده است که در مقابل‌یك ارقام جمعی یك ارقام خرجی را تصویب کرده‌است. واگر اینطورنبود پس لازم‌می آمددر آن موقع مجلس بداند تکلیف این خرج چیست.

خرجی تصویب شده است در مقابل یك جمعی ووزارت مالیه و دولت‌هم‌از روی همان بودجه که تصویب شده است رفتار مینمایندوهر یك از آقایان نمایندگان میل داشته باشند ممکن‌است اینجا فرستاده‌شود که مطالعه بفرمایند و یاممکن‌است‌بادارات مربوطه اش مراجعه بفرمایند تمام اینها در جای‌خودش مضبوط و محفوظ است

اما اگریك اقلامی‌هم‌هست که‌متناسب نیست با وضعیت مملکت و نباید از مردم گرفت‌وبهتر این است که لغو و اصلاح شود.

این هایك چیزهائی‌است که‌بایدیکی از کمیسیون‌قوانین مالیه‌یا کمیسیون‌بودجه یا یك کمیسیون دیگری‌هر کدام را که آقایان صلاح بدانند در جزئیات این قبیل مسائل وارد بشوند و تشخیص‌مطالب و تشخیص اینکه کدام یك‌ازاین‌مالیات را میشود ملغی کرد و کدام یك را باید برقرار کرد بدهند البته آن‌تصویب‌مجلس شورای ملی‌است وبعدهاهم‌بهمان‌ترتیب‌رفتار خواهدشد.

خلاصه اینها یك مسائلی است که بنده‌مقتضی نمی دانم که وقت مجلس را بجزئیات آن‌صرف کنم‌و خیلی‌واضح‌است چنانچه‌عرض کردم علی‌العجاله برای‌اینکه نماینده محترم مسبوق و متوجه‌بلکه‌مطمئن باشندکه وزارت مالیه همان اندازه که‌در مجلس نظر توجهی باین‌قبیل‌قضایامعطوف می‌دارنددر اداره‌هم کمابنبغی‌این‌احتیاجات احساس شده است عرض میکنم که‌مشغول هستند بمطالبات این قبیل عوارض‌ومالیات هاو تمام آنها را در تحت‌نظر آورده‌اند وعلی‌العجاله‌صرف نظر از اینکه عایداتی باید جای او را بگیرد اگریك اقلامی‌باشد که تأثیر مهمی‌درعایدات مملکتی نداشته باشدو یك‌چیزهائی باشد که بنظرغیرمعقول میآید خود وزارت مالیه درصدداست آنها رالغو کند.

ولی بااین حال یك‌مرتبه‌دیگر استدعا می کنم که مجلس شورای ملی‌یك توجهی به لوایح پیش نهادی وزارت مالیه بفرمایند.

سردارمعظم‌ـ اجازه میفرمائید

رئیس‌ـ بفرمائید

سردار معظم‌ـ بنده باتشکر از نصایح آقای معاون وزارت مالیه که به آقایان وکلاء کردند‌عرض می کنم ایشان جواب سئوال بنده‌را ندادند بجهة اینکه بنده‌اصل سئوالم این بودکه کدامیك از مالیاتها قانونی است‌و کدامیك قانونی نیست والبته خودبنده اینقدرها اطلاع داشتم و تصور میکنم خودشانهم این را تصدیق بفرمایند که مالیات بعداز آنکه تصویب شدبودجهٔ جمع‌پس از تصویب بموقع اجراء گذارده میشود و تصویب بودجه خرج اجازه‌وصول مالیات را نمی‌دهد چون‌بنده در نظرندارم که بودجه جمعی در مجلس تصویب شده باشد اینستکه نه تکذیب می کنم و نه تصدیق.

ولی سئوال بنده راجع باین‌نبودبنده عرض کردم باوجود اینکه پارهٔاز عوارض که‌امروزه گرفته میشودو بنام باج‌وعوارض مالیات و غیره‌تا حالابتصویب‌قانونی‌نرسیده معذلك من از این قسمتش صرف‌نظرمی کنم‌و میگویم این پول که یامخالف‌قانون یا موافق‌قانون گرفته میشود آیا بمصرف تسطیح و تعمیرخیابانهاو اصلاح طرق و شوارع‌خواهد رسید یاخیر؟

اعم از اینکه آن‌پولی که گرفته می‌شودموافق قانون باشد یا نباشدآقادرضمن نصایحی که بمجلس و بآقایان فرمودند در باب این‌مطلب که آیارامهااصلاح خواهد شدو خیابانها و کوچه‌های طهران اصلاح میشود یانه ابداً کلمهٔ نفرمودند و توضیح ندادند که این باجهائیکه گرفته‌میشود و این مالیاتهای گزاف بچه مصرف می‌رسد ؟

معاون وزارت مالیه ـ بنده نصایحی عرض نکردم‌بنده تشریح قضایا کردم‌وحالا هم‌بازعرض‌میکنم این مالیاتهائی که‌نماینده محترم مخصوصاً قید کردند غیرقانونی‌است بنده خواستم تصریح کنم که تفصیل آن از چه قرار است عرض کردم اینها همه در بودجه جمع مندرج است و تمام بودجه جمع نوشته شده که ما بآن بودجه عمل میکنیم.

اما راجع به باجها که آنچه‌دریافت بشود باید بمصارف خودش برسد البته به مصارف خودش هم می‌رسد مخصوصاً در وزارت مالیه‌این مسئله مورد نظراست که عایدات هرچیزی از این‌قبیل حتی‌الامکان بمصرف چیز دیگری نرسد و راجع به تسطیح و اصلاح طرق وشوارع‌هم(چون فوق‌العاده از نقطه‌نظر تجارت و آسایش عابرین اهمیت‌دارد) مخصوصاً دراین‌اواخر مطرح مذاکره بوده است که شایدوزارت مالیه بتواندوسیله پیدابکند و انشاءالله آن ترتیبی را که درنظر دارد موفقیت‌حاصل نماید و امیدوارم تدریجاً همین طور بشود.

رئیس‌ـ بعداز این‌سؤالات‌میل دارید تنفس داده‌شود.

(گفتندصحیح است)

(دراین موقع جلسه برای‌تنفس تعطیل وپس ازنیمساعت مجدداً تشکیل گردید)

رئیس‌ـ اعتبار نامه شاهزاده شیخ ـ الرئیس مطرح است آقای ملك‌التجار مخالف‌بودند.

ملك‌التجار‌ـ بلی

رئیس‌ـ بفرمائید.

ملك‌التجار‌ـ بنده‌خاطر آقایان‌رامتوجه میکنم بمورد ٦ از ماده ٦ و مورد ۷ماده ۷قانون انتخابات که‌کاملا درباره حال شاهزاده‌معمدهاشم‌میرزامورددارد بعبارت اخری بنده از دونقطه نظر باشاهزاده محمد هاشم میرزا مخالفم‌یکی ازنقطه‌نظر فساد انتخابات ویکی‌ازنقطه‌نظرعدم‌صلاحیت شاهزاده بوکالت مجلس شورای‌ملی اگر چه برحسب توصیه بعضی‌از آقایان دوستان ورعایت حزم واحتیاط مقتضی بود چون اعتبارنامهٔ خودبنده در مجلس مطرح‌بشده لذا ازشرح‌فساد انتخابات صرفنظر کنم برای اینکه بالطبع برای خود بنده یك مخالفین تصنعی ایجاد خواهدشد ولی‌چون بنده همیشه منافع نوعیه رابرمطامع‌شخصیه ترجیح میدهم ناچار شدم این‌قضیه را شرح دهم بنده تصورنمی کنم که‌فقط‌اهالی‌سبزوار بایك حالت نگرانی منتظر قضاوت عادلانه مجلس‌شورای ملی باشند بلکه تمام اهالی خراسان متوجه این نکته‌اندامادرموضوع فساد انتخابات ۰اهالی سبزوار شکایات متواتره هم بمجلس شورای ملی‌هم بمقام ریاست وزراءوهم بوزارت داخله کرده‌اند ویك دوسیهٔ خیلی مفصلی دارد استدعادارم آقای رئیس بفرمایند آن دوسیه‌را بیاورند چون آن دوسیه باید قرائت بشود بعلاوه از محتویات دوسیه یك‌مدارك ودلائلی هم پیش‌خود بنده است که تصور میکنم باید آن دوسیه قرائت شودبعد مدارك‌واسنادی که نزد خود بنده است استدعامیکنم‌مقرر فرمائید دوسیه رابیاورند چون بآن دوسیه کاملا رسیدگی نشده است. اگر اجازه میفرمائید قبل‌از رسیدن دوسیهٔ‌بنده بعضی عرایض‌خود را عرض کنم‌تادوسیه‌برسد.

رئیس‌ـ بلی مطالبتان را بفرمائید تا دوسیه برسد.

ملك‌التجار ـ این نکته رابایدعرض کنم که آن دوسیه اگرچه متحدالمآل بود ولی یك نکته اینجا هست‌وآن این استکه یکی ازنمایندگان محترم درموقع‌مذاکرهٔ انتخاب خراسان را بعبارت آبرومندانه تعبیر کردند وبنده هم درهمان موقع تذکر دادم آقایان نمایندگان محترم‌را بانتخابات سبزوارنماینده دولت‌صریحاً بمجلس‌شورای ملی وبمقام وزارت داخله وریاست وزراء می‌نویسند که‌در بلوك‌خمسه کوه‌نش‌درحضور خود من آمدندو آراء داخل‌صندوق کردند

یعنی آرائیکه داده شده‌بود آتش‌زدندویك عده آرائی اضافه کردند ومدعی شدند که عده آراء بیش‌از عده نفوس محل است و رسماً در این موضوع‌شکایت کرده است‌این مسئله نمی‌دانم بچه مناسبت در شعبه محل توجه واقع‌نشده‌همچنین نمیدانم‌چرازطرف دولت این‌قضیه تعقیب‌نشد اگرنماینده‌دولت محل‌وثوق هیئت دولت بوده است بمجرد اینکه این راپرت‌می‌رسد میبایستی‌ازطرف دولت تعقیب‌میشد وبالاخره ازطرف‌مجلس شورای ملی یعنی ازطرف شعبه یك دقت کاملی در این امرمیشد اگردروغ گفته است که بایدمجازات‌شودو اگر هم راست گفته است که چرا مؤثر در انتخابات‌نشده این یك دلیل بنده است دیگر این‌استکه حاکم سبزواردریکی‌از مراسلاتی که‌بیکی از دوستان خودش‌مینویسد که‌عین‌اووسواد اوومکس او فعلا اینجا موجود است‌نوشته (بواسطه بودن بعضی نوشتجات دوسیه در موضوع انتخابات مزجرأت نکردم‌اعتبار نامه را امضاء کنم وحرکت کردم۰۰۰۰) این است ملاحظه بفرمائید (بمجلس‌ارائه دادند) بالاخره‌والی خراسان‌مجبورمیکند حاکم معزول را بتوسط حکومت نیشابور که باید سوار بفرستی وحاکم معزول را مجبور کنی بامضاء کردن اعتبارنامه سواد مراسله‌خراسان که‌بحکومت نیشابورنوشته‌شده است نزدبنده موجود است وبالاخره او را مجبور میکنند برای اینکه‌آن اعتبارنامه‌ها را برخلاف‌اراده واحساسات خودش‌امضاء کند سواد مراسله اینست :

اعتبار نامهای آقایان رئیس التجارو حضرت والا شاهزاده شیخ الرئیس که می بایست دارای مهر حکومتی ومهر شخص حا کم‌باشد بدون‌مهرازسبزوار فرستاده‌اند اعتبارنامه شاهزاده شیخ الرئیس را بخود ایشان رد نمودم که‌خودشان باتمام برسانند اعتبارنامه‌آقای رئیس‌التجاررا نزد سرکار والا فرستادم که فورا بامضاء و مهر آقای سالارمعتمد رسانیده دراولین فرصت عاجلا نزد جناب‌آقای آقامیرزاحسن رئیس‌انجمن سبزوار بفرستید که معزی‌الیه بمهرحکومتی سبزواررسانیده بآقای رئیس‌التجاربرسانند نتیجه‌را هم اطلاع دهید فوری‌بوسیلهٔ‌سوار مخصوص اعتبارنامه را پیش سالار معتمد بفرستید اگر خودش‌درنیشابوراست که‌بهتر والا اگر در دهات خودش است بوسیله سوار مخصوص برسانید ومهروامضاء نماید پس از آن با پست فوری پیش آقارادهٔ سبزواری بفرستید که‌بمهرحکومتی رسانیده به‌آقای رئیس‌التجار بدهند .

بنده عرضم این بود که‌حاکم معزول بواسطه اینمراسله که نوشته‌است:

(وکالت آقایان و کلای سبزوار دارد خراب می‌شود نوشتجات دوسیه بدست بعضیها دیدم که جرئت‌نکردم اعتبارنامه را مهرنمایم تابعد چه شود)

غرضم این بود که‌بعدازاینکه‌حکومت سبزوار منفصل شد وبه نیشابور آمد والی خراسان او را ملزم کرد که حتما باید بر خلاف احساسات‌خودش اعتبارنامه‌را امضاء کند وبامضاء هم رساندند ...

اخگر - آن یکی را دوباره قرائت بفرمائید .

ملك‌التجار- بله آقا ؟

اخگر - عرض کردم آن یك سطررا دوباره قرائت بفرمائید .

ملك‌التجار - بلی حاکم‌سبزوار بعد از انفصال می‌نویسد :

وکالت آقایان و کلای سبزوار دارد خراب می شود نوشتجات دوسیه به دست بعضیها دیدم که‌جرئت نکردم اعتبارنامه را مهرنمایم تابعد چه شود .

موقعی است که منفصل بوده این را نوشته که اگر تولید سوء ظنی شده بود رفع کند این مال وقتی بود که منفصل شده بود .

علی‌ای‌حال این دوسیه متعلق است بسبزوار وحجم ایندوسیه هم تنها بواسطهٔ شکایات است .

رئیس - پیشنهادی است‌قرائت‌میشود (بشرح ذیل قرائت شد)

مقام منیع ریاست مجلس مقدس

این بنده پیشنهاد می کنم مذاکره در اعتبارنامه‌آقای شیخ‌الرئیس بمانده‌برای جلسه بعد .

(یك نفر از وکلاء - امضاء را قرائت بفرمائید)

آقا میرزا شهاب‌الدین - امضاء معظم السلطان .

(جمعی‌ازنمایندگان -خیر . خیر)

رئیس - رأی میگیریم .

آقایانی که این پیشنهاد را تصویب می کنند قیام فرمایند .

(عده قلیلی قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد .

ملك‌التجار - قبل از آنکه شرحی که ضیاء السلطان تظلم کرده است بخوانم لازم می‌دانم یك مسئله را تذکر بدهم .

بنده عقیده‌ام اینستکه همیشه اقلیت برحق بر اکثریت ناحق ترجیح دارد واگر بنده یك دلائلی اقامه بکنم و یك منطقی اظهار بدارم تصور نمیکنم درمقابل منطق مذاکرات راکافی بدانند واگر اینجا کافی بدانند درپیشگاه افکارعامه مؤثر نخواهدبود

سردارمعظم - مانخواهیم گفت

ملك‌التجار - پس بهمین قاعده تصور می کنم نه این جلسه بلکه‌ده جلسه دیگر هم این انتخاب تمام نخواهد شد . چون‌تمام این دوسیه بایدقرائت شود .

سردارمعظم - مجلس‌هم بیکاراست .

ملك‌التجار- اولا کاغذ ضیاء السلطان است می‌نویسد :

ساحت مقدس مجلس‌دارالشورای‌ملی شیدالله ارکانه

در تاریخ چهارم برج سنبله۱۳۰۲ در موقعی که انجمن‌نظار برای‌امرانتخابات از سبوار برای بلوك کوه میش سبزوار از طرف انجمن نظار مرکزی اعزام می شدند این‌بنده عباسعلی‌خان ضیاء السلطان بموجب حکم نمره ۹۷۵ که سزواد مصدق آن‌ضمیمه‌است ازطرف حکومت‌بنمایندگی مشارالیه باتفاق هیئت نظار نامبردگان‌ذیل که از نوکر وبستگان مخصوص آقا میرزا حسن(حاج محمداسماعیل - حاج سیدحسن حاج محمد حسین وغیره) آقازاده‌اند بمحل مزبور رفته درچند پارچه از قراء بلوك بانهایت صحت وحسن جریان امر انتخابات قریب پانصد ورقه تعرفه داده واخذ آراء شد تابمحل کی‌زقان که جزء ابواب‌جمعی امام جمعه است رسیده از شهر مشارالیه و سید ابوالقاسم ومیرزا عبدالله محررین آقا- زاده ازطرف آقازاده مأمور وبمحل مزبور آمده در یك شب سه هزار تعرفه را آتش زده .

یك نفرازنمایندگان - بلندتر بفرمائید

ملك‌التجار - ازاین بلندتر نمی شود بنده دست و پایم را گم نمی کنم تمام دوسیه را می‌خواهم بخوانم

درهمین موضوع بنده مختصری‌عرض می کنم که این نماینده حکومت که بموجب حکم‌رسمی‌درتحت نمره۹۷۵ خودش‌رامعرفی کرده‌است ایشان‌مدعی‌شده‌اند که‌چندین‌هزار تعرفه آتش زده شده ودر عوض رأی باسم شاهزاده شیخ الرئیس ریخته شده است. علت اینکه این قسمت درشعبه محل توجه واقع نشده است و شعبه آن را غیروارد دانسته‌است‌چیست؟فلسفه‌اش‌چیست؟نکته‌اش چیست ؟

حائری زاده - خیلی صحبت شد .

ملك‌التجار - این‌یك‌فقره شکایتی‌است که‌تجارسبزوار کرده‌اند .

مقام منیع مجلس مقدس شورای ملی دام توفیقانه

بایك مراجعه بدوسیه وزارت جلیله داخله راجع بانتخابات سبزوار و دسایسی که در اطراف انتخابات این حوزه شده مکشوف می گردد وعموم اهالی از سوء جریان انتخابات مذکوره ازبدو تشکیسل انجمن نظار در سبزوار شکایاتی بمقامات مربوطه نموده واخیراً تمام را بوعده‌افتتاح مجلس مقدس امیدوار داشته دراین موقع که بمژده افتتاح آن کعبه آمال‌مسرور گردیده برحسب وظیفه ملیت درمقام‌تجدید شکایت برآمده شمه ازدسایس و مخالفت های بین انتخاب مذکوره را عرضه می‌دارد

اولا شروع انتخابات درموقع تصدی حاکم غیر قانونی شده زیرا که وزارت جلیله داخله دراین موقع شاهزاده رکن الممالك رابحکومت سبزوار معین ومعرفی فرموده ومفتاً حاکم قانونی بنتیجه دولت مشارالیه بوده و دوسیه کاران‌درامرانتخاب که انتخاب این‌حاکم را مانع از اجرای دسایس خود میدیده بتهدید وتطمیع ببیل و اراده و کلای تحمیلی فعلی (شیخ‌الرئیس رئیس‌التجار) سالار معتمدرا که فاقد تمام شرایط قانون استخدام بوده ازمشهد به‌ حکومت سبزوار فرستاده و فقط مأمور اختتام‌انتخاب بمیل خودشان نموده‌واحکام دولت را درنصب حکومت رکن الممالك بلااثر شمرده که‌در حقیقت سلب‌اختیار از دولت وقت نمودند و بدیهی است‌درولایتی که دولت مسلوب الاختیار باشد اهالی دارای آزادی نخواهند بود که بتوانند آراء ثابته خودرا در انتخاب و کیل‌ابراز واظهار دارند

ثانیاً علاوه براینکه خود حاکم غیر صالح وغیر قانونی بوده نظاری را که انتخاب نموده‌بودندمخالف‌باقانون‌انتخابات و رعایت طبقات اربعه وغیره نشده وبرای توزیع تعرفه بلوکات تمام اشخاص‌بدسابقه ومجرم و ورشکستگان معلوم ومعلوم العال راتعیین نموده وفرستاده‌اندوردبلوك کوه میش مطابق تصدیق یك‌نفر که‌بنمایندگی حکومت غیرقانونی‌رفته تعرفه‌هاراسوزانیده و آرائی نوشته باسامی اشخاصی که وجود خارجی نداشته دردفترثبت نموده‌وبصندوق پر کرده وبشهر آورده‌اند و پس‌از ورود صندوق‌های آراء بدون رعایت مواد(۳۱) و (۳۲) قانون انتخابات نظار غیر صالح خود باز کرده وبدون شماره وتطبیق یك نفر رئیس‌نافذالامر غیرقانونی انجمن‌نظار بمیل خود قرائت‌نموده و اخیراً نیز ماده (۳۵) راغیرقابل توجه دانسته از اعلام اوراق آراء باحضور وجوه اهالی امتناع جسته وهنوز هم نظارغیر صالح‌اعلان‌ختم انجمن را اعلام ننموده ودفاتر انتخابات را برای اصلاح خراب کاری‌ها که‌در آنها شده درضبط‌خود باقی‌داشته وازطرف حکومت فعلی‌هم مطالبه‌نشده جواب مکفی نداده و دوسیه انتخابات را ازدفتر حکومتی‌خارج کرده وچندین ورقه آن راباضافه فهرست دوسیه مذکوره ازبین برده‌اند که دوسیه وزارت جلیله داخله بخوبی این‌قضایا را مکشوف میدارد و چنانچه بخواهد تمام ارتکابات خلاف قانونی که شده عرضه بدارد‌این‌اوراق گنجایش‌و آن‌ذوات‌محترم را وقت قرائت نخواهدبود این است که‌بهمین مختصر اکتفا ورد وکلای غیر صالح تحمیلی را خواستار وبرای اثبات‌تعرضات معروضه درصورت اعزام یك‌نفر مفتش‌بی غرض همه قسم حاضر وامید دادرسی را دارد .

بنده عرض می کنم اهالی سبزوار تقریباً شش هفت ماه است که‌ادامه‌داده‌اند بشکایت‌خودشان‌رهنوزهم دنباله‌شکایتشان

را دارند وچند‌نفرسبزواری‌راهم‌فرستاده‌اند بمرکز که موجودند وهرقدر تظلم کرده‌اند بتظلم‌آنها وقعی داده‌نشده یعنی‌رسیدگی بعمل نیامده است که وقعی داده شود یا نشود .

اولا درموضوع نپذیرفتن شاهزاده رکن‌الممالك که‌بدون جهت والی‌خراسان بابیچ ایشان شده بودند وآقای‌سالارمعتمد را فرستاده‌اندبطوری که اینجا شکایت می کند این اعتراض رابنده وارد میدانم ودیگر مسئله آقای ضیاء السلطنان نماینده حکومت است که بالصراحه مدعی‌هستند که چندین هزار تعرفه آتش زده‌شده وبجای آن‌آراء زیادی باسم شاهزاده ریخته‌اند باید تحقیقات بشود اگر چنانچه حقیقت دارد باید مؤثر درامرانتخابات باشدواگر حقیقت ندارد اورادولت باید مجازات کند که بعد ازاین یك چنین راپورت غلطی ندهند و بعلاوه اگر اجازه بدهید بنده صورت مجلس و شکایات جزء راتمام بخوانم .

مقام منیع وزارت‌داخله دانست شوکته

راجع بانتخابات سبزوار بمقام عالیه تصدیع میدهم اول اینکه قبل‌از شروع به انتخابات حکومت ومتنفذین محلی‌تمام رؤسای بلوکات را بشهر خواسته ورهایا را مجبور باطاعت از نظار نمایند استدعا ازآن مقام منیع اینستکه مفتش اعزام فرمائیدتا صدق وکذب معین شود . اقل دعا گویان حسن- الحاج فرج‌الله سبزواری . مقام منیع‌ریاست محترم شعبه انتخابات دامت شوکته‌العالی پس‌از تقدیم مراسم‌ارادت‌وبندگی معروض می‌داردچون اوضاع انتخابات‌امسالهٔ‌سبزوار ازجاده‌صحت‌منحرف شده است‌لازم‌دانست که‌مختصری ازمفاسد آن راشرح داده و ریاست محترم راارر ترتیب جریان‌آن‌مطلع سازم که ازحس نوع پروری ووطن‌پرستی در مقام رفع برآمده واز اقدامات‌مرتجعانه مفسدین جلوگیری نمایند . اولانظار نتیجه حکومت‌سابق که‌نظارتشان‌ازبدوامرمخالف مواد قانون انتخابات بوده وآقای امیر - ارفع بمیل خود ایشان را بنظارت تعیین کرده‌اند همانطور بنظارت خویش باقی‌و بدستیاری حکومت یارتی و کلاء تحمیلی بوده و قبل از شروع انتخابات ریش سفیدان و رؤسای قراء را بشهر خـــواسته و دستورات لازمـــه درباره و کلاء‌کاندیدی خودداده وبایشان توصیه نموده‌اند که رهایا رامجبور باطاعت نظار منتخبه بلوکات نمایند سپس نظاری که جهت بلوکات معلوم‌نمودند تمام‌اشخاص خودی‌وبسته به‌آقایان‌مذکوره بوده‌چنانچه یکی ازبلوکات که نظارت‌بغیرداده شده مطابق میل‌بعضی ازآنها نشده رئیس آن بلوك‌را بشهرخواسته وتهدیدات خودرادر باره‌ایشان مبذول‌داشته‌اندلذاچنانچه مسموع است جهت اصلاح این امرسه هزار ورقه تعرفه ازمشهد خواسته‌اند که بهرنوع‌هست اکثریت‌را جهت‌و کلای کاندیدی خودتهیهٔ نمایند .

آیا درشهری که پس‌از ورود شانزده هزارورقه یکهزار وهشتصد ورقه نشر واز این چاکر بحضور مبارك این است راجع بانتخابات همینقدر مسبوق باشید در هیچ ماده قانون انتخابات در این‌شهر بی‌حساب خراب رفتارنکرده‌اندهمه گونه‌دسیسه‌کاری و غیره جریان داشته ولی امروز هنوزوارد نمیدانم که کدام‌یك ازفجایع آن‌راظهار نمایم که اثر نماید همینقدر از این نظار فعال مایشاء ابداً خبرنداریم‌ازطرف‌اصناف هیچکسی تعیین نشده‌من جمله در اصناف هستند که‌از صفار معتبر و محترم‌ترولایق است

برای‌نظاری چون‌هم میل‌خودندانسته لذا آنها را تعیین نکرده فقط‌یك‌نفرصفار را تعیین کرده اند که به‌حقیقت حتی‌روح ما اصناف و کسبه ازاوخبرندارندوخودشان با حکومت وقت دست یکی شده‌در آراء بلوکات وقلعه‌جات اطراف که‌عمده‌مصرف تعرفه در آنجااست خرابی و خلاف‌قانون زیاد کرده اند .

آراء مساعدهٔ نوشته‌و سپرده‌اندوهر بلوکی را که سوای میل و اراده‌خوددیده اند درآنجا تعرفه نداده اند مثل بلوکین مزینان و کاه وباشتن که الساعه از آنها شکایت دارند .

دیگردرصندوق‌های‌آراءچه کرده‌اند اگر تماماً را عرض نمائیم باعث تصدیع است استدعای عاجزانه آنکه یکنفرمفتش امین عامل روانه فرمائید تا برأی العین ملاحظه و راپرت بحضور مبارك‌عرض‌نماید ما ها بیزاراز این اشخاص خائن‌وو کلای تحمیلی هستیم

یکی‌از وکلا . امضاء هارابخوانید

ملك التجار- اقل‌میرزا رضای کفاش

اقل العباده‌موسی . عبدالعلی موسوی . یك فقره‌دیگر

مقام محترم مدیرشعبه انتخابات‌وزارت داخله

با نهایت احترام از دسیسه کاری سبزوار خاطر محترم را مستحضر میدارد دو نفر نماینده‌کان سبزوار جوین برخلاف قانون بدستیاری آقا میرزا حسن‌آقاحاج میرزا حسین سبزواری و بستگان ایشان در سبزوار و بلو کات آراء نوشته بدست موکلین داده که بصندوق آراء بیندازند دلیل محکم بجهت اثبات این مسئله پس‌از عزل امیر ارفع و آمدن شاهزاده رکن- الممالك بحکومت سبزوار چون آقا زاده برای پیش بردن مقاصد غیر مشروع خود معظم له‌رامخالف تصور نمود

بهمین‌ملاحظه‌درب‌دیوان‌خانه‌حکومتی را بسته حاکم قانونی بی تقصیررا بتوسط تلگرافات‌عزل‌و آقای‌سالار معتمدنیشابوری رفیق شفیق آقای شیخ‌الرئیس وامیرارفع را بحکومت‌سبزوار منصوب گوی‌اکثریت را باسم رفقای خوداز میدان ربوده که در آتیه بهتر بتواند رئیس عدلیه‌سبزواررا بتوهین از سبزوارمعزول و جیب خود را بدستیاری‌رفقای دیرین خودپر نماید لذا تمنای تجدید انتخابات را مسئلت مینماید

یوسف

ملك التجار- هم اسمست وهم‌امضاء .

یوسف

مقام منیع وزارت جلیله داخله دامت شوکته - راجع‌بانتخابات همه‌ساله‌سبزوار خصوصاً امساله که هیچیك از اهالی اطلاعی نه از نظار و نه از انتخابات دارند نظر باینکه‌نوشتن‌آراء بامساعده در شهر وفرستادن آنها را در بلوکات وآراء راجیراً باهالی داده که در صندوق بیندازندامتدعا ازمقام منیع‌آنست مفتش اعزام نموده تابیچارگان‌را ازچنگال ظلم اینها برهانند . جان‌نثارمحمود رضا .

مقام محترم ریاست‌جلیله وزارت‌داخله دامت شوکته - عرض اینجانب راجع بانتخابات سبزوار آنکه‌قبل‌ازشروع‌انتخابات حکومت‌ومتنفذین محلی تمام‌رؤسای بلوکات را بشهر خواسته تمام را ملتزم نموده که کاندید خودشان رانوشته ورعایا را مجبور باطاعت از نظار نمایند استدعا ازآن مقام منیع اینستکه مفتش اعزام فرمائیدتا صدق وکذب معین شود . اقل دعا گویان حسن- الحاج فرج‌الله سبزواری . مقام منیع‌ریاست محترم شعبه انتخابات دامت شوکته‌العالی پس‌از تقدیم مراسم‌ارادت‌وبندگی معروض می‌داردچون اوضاع انتخابات‌امسالهٔ‌سبزوار ازجاده‌صحت‌منحرف شده است‌لازم‌دانست که‌مختصری ازمفاسد آن راشرح داده و ریاست محترم راارر ترتیب جریان‌آن‌مطلع سازم که ازحس نوع پروری ووطن‌پرستی در مقام رفع برآمده واز اقدامات‌مرتجعانه مفسدین جلوگیری نمایند . اولانظار نتیجه حکومت‌سابق که‌نظارتشان‌ازبدوامرمخالف مواد قانون انتخابات بوده وآقای امیر - ارفع بمیل خود ایشان را بنظارت تعیین کرده‌اند همانطور بنظارت خویش باقی‌و بدستیاری حکومت یارتی و کلاء تحمیلی بوده و قبل از شروع انتخابات ریش سفیدان و رؤسای قراء را بشهر خـــواسته و دستـــورات لازمـــه درباره و کلاء‌کاندیدی خودداده وبایشان توصیه نموده‌اند که رهایا رامجبور باطاعت نظار منتخبه بلوکات نمایند سپس نظاری که جهت بلوکات معلوم‌نمودند تمام‌اشخاص خودی‌وبسته به‌آقایان‌مذکوره بوده‌چنانچه یکی ازبلوکات که نظارت‌بغیرداده شده مطابق میل‌بعضی ازآنها نشده رئیس آن بلوك‌را بشهرخواسته وتهدیدات خودرادر باره‌ایشان مبذول‌داشته‌اندلذاچنانچه مسموع است جهت اصلاح این امرسه هزار ورقه تعرفه ازمشهد خواسته‌اند که بهرنوع‌هست اکثریت‌را جهت‌و کلای کاندیدی خودتهیهٔ نمایند .

آیا درشهری که پس‌از ورود شانزده هزارورقه یکهزار وهشتصد ورقه نشر واز آن‌هم‌هزارورقه‌دویست‌رأی گرفته‌شده‌خواستن سه هزارورقه فوق العاده چه مورد دارد ؟ ثانیاً نظارمنتخبه بلوکات ورؤسای متنفذ و جابربعضی ازآن بلوکات درصفحات خود اهالی رامجبوربگرفتن تعرفه نموده‌وعوض آنها صندوق‌را پرازرأی‌های خود مینمایند چنانچه‌یکی‌ازنظارطالنجان‌درصفحات‌براکوه تعدیات زیادنموده ومردم راوادار بگرفتن تعرفه نموده‌وصندوق‌رامتلی ازرأی‌آموخته خودنموده‌ودیگرازقول‌یکی ازموثقین‌طلاب شنیدم که میگفت‌دردولت‌آباد که قریهٔ‌است مجاور بشهرحاجی محمد حسین رئیس‌آن قلعه درعین جمع آوری خرمنها اهالی را جبراً‌بشهرمیفرستاد جهت گرفتن تعرفه فی الجمله همین‌اندازه بس که قبل‌ازنشراوراق تعرفه و کلای‌سبزوارمعلوم وآراء مساعده کارخودرا کرده است .

درخاتمه ادعیه خالصانه خودرا تقدیم وزیاده برجسارت‌خودنمیافزایم چرا که‌اگر بگویم شرح آن بی‌حد شود - مثنوی‌هفتاد من‌کاغذشود- صدق‌عرایض‌بسته‌باعزام‌مفتش است ۰۰۰

ناظم‌مدرسه دولتی‌مجانی سبزوار احمد

عرض میکنم مؤید صدق این شرحی که فعلاقرائت کردم‌نوشته‌ایست بخط‌انجمن نظار که دستور داده بودند وعده‌آراء را معین کرده‌اند که‌باسم‌اشخاص بنویسند‌اهالی سبزوار گیر آورده‌اند وفرستاده‌اند اینست که قرائت میکنم

کوه‌میش‌نوشته دوهزار رأی

شامیانی هزارویانصدرأی

علی‌ایحال‌این‌جائی‌است که‌دستورداده است ۰۰

کازرونی - کی‌بکی ؟

ملك‌التجار- نوشته رئیس‌انجمن‌نظار است‌بخط خودش که نوشته

یکی‌ازنمایندگان - بکی ؟

ملك‌التجار - شخص معلوم‌نیست‌فقط معلوم است که تعلیمات داده است که از بلوکات آراء بچه قسم ازمردم گرفته شود که اکثریت آقای‌شیخ‌الرئیس‌بشودخلاصه اش اینست

میرزاعلی کازرونی - ازاول تاآخرش بخوانید

ملك‌التجار - کاغذ خصوصی نیست‌از اول‌تاآخرش هم‌خوانده میشود صورت‌جمع وخرجی است که کرده بنده میخوانم اولش هم‌همان بود که عرض کردم - از کوه‌میش شیخ‌الرئیس هزار و پانصدرأی . امیر (مقصود امیرارفع است) هزار وپانصد . آقای رئیس‌التجار هزاررأی . ازشامیانی شیخ‌الرئیس نهصد . امیرنهصد . رئیس- التجارششصد . مزینان وطبس شیخ‌الرئیس نهصد . امیرنهصد . رئیس التجارشش- صد ۰۰۰۰

سلطان‌العلماء - چه استنباط فرمودید ازاین‌نوشته دلایلش‌چیست؟

ملك التجار - از بنده سؤال میفرمائید
سلطان العلماء - بلی
ملك التجار - خوبست از اهالی سبزوار سؤال کنید
رئیس (خطاب بسلطان العلماء) — سئوالی فرموده اید میخواهید قرائت شود؟
سلطان العلماء - بلی قرائت شود
(سؤال مزبور را آقای میرزا شهاب الدین بشرح ذیل قرائت نمودند)
مقام منیع ریاست جلیله
درصورتیکه درنظامنامه مصرح است که دوسیه بشعبات میرود و بمجلس راپرت شعبه تقدیم میشود آیا خواندن دوسیه مخالف بانظامنامه هست یا خیر ؟
رئیس - ازقراری که میفهمم مجلس خواندنش رامخالف نمی داند
میرزا محمدنجات - اصلا خواندن دوسیه مخالف حیثیت اشخاص است
ملك التجار - مراسلهٔ دیگر
مقام منیع دائره انتخابات وزارت داخله دامت شوکته
خاطر مبارك را از وضع جریان انتخابات سبزوار که بدون مراعات قانون وتطمیع و تهدید وزوراً بوده مستحضر میدارد اینهمه تلگرافات ومکتوبات که از سبزوار در موضوع انتخابات شد ابداً بجواب امید بخشی نائل نشدند اولیای مصادر امورمگر بفکر رعیت نیستند یا اینکه بسبزوار نظر ندارند از وضع انتخابات سبزوار تمام متحیرند از آنجائی که آقازاده حجة الاسلام حاجی میرزاحسین درسبزوار نفوذ دارد و تمام اهالی سبزوار ازمشارالیه می ترسند کسی جرأت اینکه ازاین پیش آمدها جلو گیری کند نیست (بتوسط همین شخص محترم و کلای سبزوار یکی محمد هاشم میرزا و دیگری رئیس التجار مشهد است وکیل شد)
۱- نظار منتخب ابداً بموجب قانون انتخابات منتخب نشده اند
۲- طبقه علما درانجمن نظار نبودند و هر کس را که دلشان خواست قبول کردند .
۳- تطمیع وتهدید درکار بود
(رئیس التجار از مشهد قریب چهار هزار تومان پول فرستاد بسبزوار جهت یك نفر ازاعضاء نظار ودر سبزوار هم تهدید میکردند که باید فلانکس باشد)
نفوس سبزوار بالغ برسی هزاراست مردم ازبس که ازاین انتخابات متنفربودند نرفتند تعرفه بگیرند تمام تعرفه سبزوارهزار ودویست وهفتاد شد که مردم گرفتند آن هم قریب پانصدنفر از قراء نیم فرسخی و یك فرسخی شهر را زوراً ازسرخرمن ها کشیدند وآوردند شهر و تعرفه دادند و سیصد و هفتاد تعرفه برنگشت که دست مردم ماند سبزواری که سی هزار نفوس دارد پانصد نفر تعرفه گرفتند که آنها هم از وابستگان نظار بودند واقع این وکیل بجهت اهالی سبزوار است جاهای دیگر اگر وکیل زوری وتهدیدی وتطمیعی باشد وبشود باین آشکاری نبوده ونیست و از روی قانون رفتارمیکنند سبزوار ابداً قانون نیست نظاری که بلوکات سبزوار رفتندسه چهارپنج نفر بچه که یکی ورشکست وباقی از نوکرهای خود آقازاده وازمعتمدین بلد نبوده اند خوبست که اولیای دولت نگذارند که حقوق دویست هزارنفوس سبزوار واطراف پایمال شود وبهمین لامرکزی خاتمه داده رعیت بیچاره را راحت نمایند چنانچه بخواهم شرح دهم ازوضع انتخابات سبزوار مفصل میشود درخاتمه استدعا میشود که هرطورهست یك نظرمرحمت باهالی سبزوار بنمایند که مردم در حفظ حقوق خود زندگانی نمایند چاکر محمدتقی تبریزی
یك کاغذ دیگر،
مقام منیع محترم حضرت اجل عالی وزیر داخله دام بقائه العالی مشرف باد
اینجانب امضاء کننده این ورقه نفور خود را از جریان انتخابات دوره پنجم در سبزوار اظهار داشته واین انتخابات حالیه واین منتخبین را نماینده خودوصنوف صالحه سبزوار نمیدانم اینگونه اشخاص امضاء کنندگان دوستی وخصوصیت و بملاحظه کارخودشان ورو دروائیسی بطمع وتهدید انتخاب نموده اند ابداً بخیال یك مشت ملت بیچاره ما ایرانیها نیستند و نخواهند بود فقط بخیال دنیا ومقصود خودشان وپیشرفت امورات شخصی خود امضاء نمودند ازاین هیئت نظار واین دونفر وکیل که تعیین شده تنفرخودرا عرض واظهارمیدارم کربلائی علی اکبر . جوابش هم ازوزارت داخله داده شده است .
دیگر تلگرافیست ازسالار معتمد به وزارت داخله بااینکه این دوسیه ها مشحون از شکایت است اینطورمینویسد:
مقام منیع وزارت جلیله داخله دامت شوکته - دستخط مطاع نمره سه هزاردچهارصد وشصت ویك زیارت انتخابات در سیزدهم صفرخاتمه و انجمن ازچهاردهم تا یك هفته برای شکایات واصله همه روزه منعقد بوداز قرار مذکور روز آخریك فقره شکایتی بانجمن رسیده که یقیناً ضمیمه دوسیه وصورت مجلس نموده بمرکز تقدیم خواهند نمود موقع اخطار برمتشکیان گذشته است بیست و دوم میزان نمره هزاروسیصدوچهار سالارمعتمد .
۱ فقره دیگرمینویسد:
مقام منیع حضرت اشرف وزارت داخله دامت شوکته العالی . با کمال احترام معروض میداریم چندیست انتخابات در سبزوار با نوع بدی جریان یافته تلگرافات عدیده هم در این موضوع مخابره شده ما اهالی که اغلب ازحقوق ملیت خودمان محرومیم الااین که یگانه حقی استکه دولت مشروطه بهما داده که درانتخابات و تعیین و کلای خودمان آزاد باشیم متاسفانه متنفذین و اشخاصی که غاصب حقوق عامه هستند این حق مشروع را از ماهاسلب کرده و بهمه نوع دسایس که میخواهند بعضی را که ابداً رضایت بوکالت آنهانداریم با تهدید و تطمیع برای ما وکیل درست نمایند ونظاری که به بلوکات فرستاده اند اسم اشخاصی که معین هستند برای ماها وکیل درست نمایند رعایا را بنوشتن اسامی آنها وادار کرده اند و صندوق های آراء را در این روز ها مشغول خواندن هستند بعضی اسامی که در بلوکات نیست نوشته که باورقه تعرفه مغایر و ابداً همچو کسی نیست و نبوده مستدعی بوضع این سامان و این وکلای تحمیلی رسیدگی فرمایند رعایای سبزوار نظاررا بطور دلخواه خودشان تعیین کردند زیاده باعث زحمت است .
امضاء درظهر است . محمد اسمعیل سبزواری محمدحسن قناد کربلائی عبدالصمد کفاش
شعبه محترم انتخابات وزارت جلیله داخله دامت شوکته - نظر باینکه انتخابات باید از روی عدالت و آزادی بعمل آمده دسیسه و نیرنك درمیان نبوده و مطابق مواد قانون انتخابات بوده باشد انتخابات سبزوار بکلی برخلاف مجوزقانون انتخابات بعمل آمده .
اولا - نظاری که در سبزوارمعین شده اند شرایط و اوصافی که درقانون انتخابات ذکرشده است دارا نیستند و اهالی هم از نظارت آنها ناراضی بوده وهستند .
ثانیاً یکنفری که باسم نماینده اصناف داخل درنظار کرده اند بکلی بدون اطلاع تمام اصناف و برخلاف رضایت اصناف بوده است .
ثالثاً - نظاری که برای بلوکات معین کرده اند تمام از منسوبین نظار شهری بوده است .
رابعاً - قبل از آنکه نظار ببلوکات بفرستند حکومت و متنفذین شهر رؤسای بلوکات را خواستند آنها را ملزم نمودند که کاندید خودشان رانوشته و رعیت را مجبور باطاعت ازنظار نمایند .
خامساً - نظاری که ببلوکات رفته اند کسانی را که می دانستند کاندید خود را نمی نویسند بآنها تعرفه نداده اند چنانچه جمع کثیری ازبلوك گاه وباشتن ومزینان ازاین مطلب شاکیند .
در اینکه انتخابات سبزوار از روی دسیسه ونیرنك وبرخلاف مجوزقانون انتخابات بعمل آمده شکی نیست اگرتا کنون این مطالب ثابت و محقق نگردیده ممکن است مفتش اعزام فرموده تاصدق وکذب معلوم گردد .
عبدالحسین متولی
مقام منیع ریاست وزارت داخله دامت شوکته - عرض دعاگو راجع بانتخابات سبزوار چنانچه تمام ولایت انتخابات مثل سبزوار بوده وای بحال مارعایای ایران .
اولا - آنکه تعیین هیئت نظارت ابداً بهرضایت اهالی و مشمول موادقانون انتخابات نبوده .
بعلاوه هیچیك از اصناف و سایر طبقات را در تعیین نظارت دخالت نداده اند ویك نفر از صفار ها را باسم نماینده اصناف جزء نظار نموده درصورتیکه عموم اصناف بی اطلاع میباشند باقی گزارشات سبزواررا از همان نوع بدانید زیاده چه عرض کنیم شمارا بحق خدا برما رحم کنید که انتخابات سبزوار همه اش بطور دسیسه میباشد زیاده منتظر امر مبارك شما اهالی میباشیم .
اقبال السادات ابراهیم الحسینی سبزواری
رئیس (خطاب بملك التجار) - آقاقدری تأمل بفرمائید پیشنهادی رسیده است .
(بشرح ذیل قرائت شد)
مقام محترم ریاست .
بنده پیشنهاد میکنم جلسه ختم شود زیرا یك ساعت ازظهر میگذرد .
یعقوب الموسوی
(بعضی از نمایندگان - صحیح است)
(جمعی از نمایندگان - خیر صحیح نیست)
رئیس - آقای حائری زاده مخالفند؟
حائری زاده . بلی . امروز آمدیم و در جلسه یك سئوالاتی از آقایان وزراء شد و اگر این اعتبارنامه را امروز نگذرانیم که کاری صورت نداده ایم .
آقاسید یعقوب - اجازه میفرمائید
ملك التجار - بنده تمام این دوسیه رامی خوانم ولو تاغروب هم باشد
رئیس - رأی میگیریم باین پیش نهاد آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند .
(معدودی قیام نمودند)
رئیس - تصویب نشد
ملك التجار - مراسله دیگر
مقام منیع ریاست محترم وزارت جلیله داخله دامت توفیقاتهم .
راجع بانتخابات همه ساله سبزوار خصوصاً امساله که هیچیك از اهالی اطلاعی نه از نظار ونه از انتخابات دارند نظر باین که نوشتن آراء بامساعده درشهر وفرستادن آنها را در بلوکات و آراء را جبراً به اهالی داده که درصندوق تیندازند استدعا از مقام منیع آنست منفتش اعزام نموده با بیچارگان را از چنگال ظلم اینها برهاند زیاده امرامرمبارك است .
جان نثار عبدالکریم دباغ

مقام محترم وزارت جلیله داخله دامت عظمته
چنانچه بر اولیای دولت محترم واضح است وکلائی که ازهرجا تعیین نموده از روی حقیقت نیست ونبوده خصوص انتخابات امساله سبزوار که ابدا صورت قانونی نداشته اینکه تعیین نظار ابداً به رضایت اهالی نبوده محض رضای خدافکری جهة کلیه نفوس ایران بفرمائید باقی و سلام (موسی دباغ)
مقام محترم رئیس شعبه انتخابات وزارت داخله دامت شوکته.
ترتیب انتخابات امساله سبزوار بکلی فاسد وبرخلاف قانون بوده زیرا که نظار منتخبه روسای قراء رادیده وقرار دادها نمودند و ایشانرا تطمیع نموده آقایان ریش سفیدان بجهت مصالح چندی رعایا را مجبوز نموده بشهر می فرستادند که تعرفه بگیرند چنانچه حقیردر دولت آبادی که قریهٔ است مجاور شهر سبزوار بودم همان اوقات که خرمن هادرمیان بودحاجی محمد حسین که رئیس آن قلعه است کسان خودرا وادار نموده بود که اهالی ده را جبراً از کار خود باز داشته بشهر می فرستادند که تعرفه بگیرند واشخاصی که بمیل خود نمی رفتند تهدیدات زیاد می کرد که اگر نرویدازبرای شما نگرفتن تعرفه عاقبت وخیمی خواهد داشت لذا رعایا مجبوراً بشهر می رفتند درصورتی که نمیدانستند چه خواهد شدو که راباید انتخاب نمایند این چه وضع قانون است مگر نه اینست که رأی باید مخفی باشد این چه اخفائی است که اهالی ده دریك مجلس جمع شده بامرریش سفیدو کدخدا تماماً رأی خودرا در انتخاب دونفر معلوم بنویسند که پس از انقراض مجلس از هریك بپرسی رأی دربارهٔ که دادی بگوید چه میدانم هر کرا میل داشتند نوشتند مگر میتوانم از حرفشان بیرون شوم واقعاً اگر بایدانتخابات مبنی برتهدید وتطمیع نباشد ملت بمیل خود نماینده تعیین نمایند چند جائی که حقیر بودم واطلاع دارم مثل دولت آباد وعلی آباد وآزاد منجیر بر خلاف این وتمامش ازروی اجبار وتهدید بود وهکذاسایر قراء مستدعی از آن وزارت جلیله می باشم که مفتش صحیح العمل اعزام فرموده که صدق و کذب عرایض چاکر را معلوم و اوضاع مغشوش را ملاحظه فرماید.
(چاکر اقل الطلاب علی اکبر دولت آبادی)
مقام منیع ریاست جلیله داخله دامت شوکته .
غرض تصدیع خاطر مبارك را راجع بانتخابات سبزوا وای بحال ماها آنکه تعیین نظار بوده بهخواست خودشان وابداً اهالی وبلوك وبلوك را در تعیین نظار جمیعاً کل اصناف بی خبر بودند بعدیك یك نفر از صفار ها راباسم نماینده اصناف باخودشان مع نموده علاوه بکوکین معظم که با کاندید آنها همراه نبوده آنها را ابداً تعرفه نداده اند محض رضای خدا مفتش از برای آن مظلومین تعیین فرمائید تا مشاهده آن امر عظیم را بنماید و به سمع مبارك شماها برساند تاداد مظلومان را ازدست آن ظالمان بستاند . (اینجانب دعاگویان کربلائی حسین)
صورت مجلس حوزه انتخابیه سبزوار درلیله ۲۲ برج ثور ۱۳۰۳ حضرت اجل آقای امرارفع حکمران جلیل سبزوار زید اقباله انجمن نظارت حوزهٔ انتخابیه سبزوار را در حدود نظامنامه ازطبقات اربعه ومعتمدین محل ازنامبردگان ذیل تعیین نمودند. . .
صدرالاسلام . عده کافی برای مذاکره نیست .
رئیس - میفرستم بیایند .
نجات - برفرض بیایند این دوسیه اگر بنابشود خوانده شود چندروزطول خواهد کشید .
(پیشنهادی بشرح ذیل قرائت شد)
بنده پیشنهاد میکنم چون خواندن قسمتهای مخالف دوسیه عملی شد قسمتهای موافق آن هم خوانده شود تا سابقه نشود
(امیرحشمت)
رییس - (خطاب بامیرحشمت) توضیح بدهید .
امیرحشمت - توضیحی ندارم .
رئیس - میفرمائید کی بخواند .
امیرحشمت قسمت مخالف رامخالف خواند قسمت موافق را هم موافق بخواند .
رئیس - آقای عماد السلطنه پیشنهاد کرده اند جلسه ختم شود .
ختم جلسه را رأی گرفتیم ردشد
عمادالسلطنه - همین امروزعصر جلسه تشکیل شود .
رئیس - گمان میکنم مخالف نظامنامه باشد .
عمادالسلطنه - ممکن است تنفس بفرمائید مخالف نظامنامه هم نیست آقایان همین جاناهار میل کنند مجدداً پس از سه ساعت تنفس جلسه تشکیل شود مخالف نظامنامه هم نیست .
مدرس - سابقه ندارد سه ساعت.
پیش نهاد دیگری بشرح ذیل قرائت شد).
مقام محترم ریاست - بنده پیشنهاد میکنم اجازه تنفس سه ساعت داده شود
(یعقوب الموسوی)
بنده پیشنهادمی کنم سه ساعت تنفس داده شود.
(عمادالسلطنه)
مقام منیع ریاست جلیله - بنده پیش نهاد می کنم تنفس داده شود
(اخگر)
بنده پیشنهاد می کنم درصورتیکه مذاکره درانتخابات سبزوارامروزتمام نشد عصرهم جلسه برای همین مطلب منعقد شود . (محمد هاشم میرزا)
رئیس - امرمشترك همان سه ساعت تنفس است .
یك نفر از نمایندگان - چهارساعت .
رئیس - یکساعت را ضمیمه سه ساعت کنیم چهارساعت می شود مخالفی ندارد ؟
دوسه نفرازنمایندگان خیر)
رئیس - علی الرسم رأی میگیریم آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند .
(اکثرقیام نمودند).
رئیس - تصویب شد .
پس سه ساعت قبل ازغروب بایدتشریف بیاورید.
(دراین موقع جلسه برای تنفس تعطیل وپنجاعت ونیم بعد از ظهرمجدداً تشکیل گردید)
رئیس - آقای ملك التجاو
(اجازه)
ملك التجار - مقدمات دوسیه این بود که امروزصبح مقداری قرائت کردم و البته طول کلام موجب یك ملالتی برای عموم آقایان شد وبالاخره رفقای بنده آزرده خاطرشدند که بدون مشورت با ایشان بنده یك مخالفتی باآقای شیخ الرئیس کردم و چون بنده خیلی قدروقیمت میگذارم رعایت خاطر آقایانرا بهمین اندازه قناعت می کنم ودوسیه همان است که ملاحظه فرمودند دیگر بقیه اش را بقضاوت وحکمیت آقایان محترم واگذارمیکنم.
رئیس - آقای شیخ الرئیس.
(اجازه)
شیخ الرئیس - البته مقتضی نبود که بنده خودم دفاع کنم ولی چون دفاع از حقوق نوع بشر تکلیف هرذی حیاتی است وبرای اینکه این سابقه بماند و خود اشخاص در صدد دفاع ازخودشان بر آیند باینجهت است عرض میکنم وخیلی هم وقت مجلس را ذی قیمت میدانم و می خواهم بطور اجمال درقسمتهائی که امروزاینجامذاکره شدجواب عرض کنم مذاکراتی که فرمودند بسه چهارقسمت منقسم میشودیك نوشتجاتی بود خواندند ازاشخاصی که هیچ معروفیت نداشتند وخودشان هم آنهارا نمی شناختند تلگراف هم نبود که اقلا تلگرافچی آنهارا بشناسد یك کاغذهائی بود که معلوم نبوداز کجا نوشته شده دردوسیه هم هست آقایان ملاحظه بفرمایند من جمله یك نوشته است که بیست وپنج مهرداد که معلوم است همهٔ آن امهاریکی است و بابك مرکب هست وامضاء هم ندارد این جواب آنهااست که همه شان نوشته اند انتخابات بد بوده دلیلی هم نیاورده بودند نوشته بودنددرانتخابات دسیسه است بی ترتیب است البته هراقلیتی درانتخابات مقابل اکثریت ازاین حرف ها خواهد گفت اتفاقاً آنها اقلیت هم نبودند بجهت اینکه معلوم نیست اینها اشخاصی هستند که حق انتخاب را داشته اند یانه ؟ یك قسمت شکایت ازحکومت بود که قرائت کردند تقریباً سیزده فقره تلگراف حاضر است که جزء جزء انتخابات بلوکات را تصدیق می کند که همه حاضر است اگر لازم است بخوانم. اگرلازم نیست که خیر دراین سیزده تلگراف همه جا تصدیق صحت جریان انتخابات راکرده است در صورت مجلس هم مفصلا نوشته وتمام انجمن نظارجزئیات راتماماً نوشته اندوخودحکومت هم تصدیق کرده اند فقط وقت حرکت امضای اعتبارنامه راکه پیش ایالت فرستاده بودند گویا فراموش کرده بودند امضاء کنند وگویا خود ایالت هم بعد تذکر دادند که اعتبارنامه را امضاء نمایند و آن صورت مجلس که یك نسخه اش را پیش وزارت داخله فرستاده اند تاریخش چند روزقبل ازحرکت ایالت بود ایالت وقت هم آقای سرداراسعد بودند یك قسمت هم چیزهائی بود راجع باعمال نفوذ آقای آقا زاده سبزواری این قسمت رابنده چون وظیفه دیانتی دارم مجبورم بطوراجمال عرض کنم آیت اله سبزواری را همه آقایان می شناسند ومحتاج بمعرفی بنده نیست و از شاگرد های اول مرحوم حاجی سبزواری ومرحوم میرزای شیرازی وحاج میرزاحسین وحاج میرزاخلیل و مرحوم آخوند ملا محمد کاظم ومرحوم شیخ زین العابدین رشتی ومرحوم صدراصفهانی ومرحوم میرزای آشتیانی وآقای نجفی وآقای حائری تمام این نوشتجات هست ورد بر حکم ایشان را رد برحکم خدا دانسته اند وچیزهائی نوشته شده که مخصوصا اگر لازم باشد همه هست وهمه می شناسند ودر این چهار دوره پنج دوره که وکیل شده ام دردفعه اول که از مسقط الرأسم سبزوار انتخاب شده ام هروقت اهالی سبزوارازآقا پرسیده

اند که کی برای وکالت خوب است گفته بودند محمد هاشم میرزا خوب است و اگر اینطور است و این‌هم جزو تهدید و تطمیع محسوب می‌شود دیگر نباید هیچکس معرفی هیچ وکیلی را بکند. بنده چون خدمتشان تحصیل کرده بودم مرا می شناختند در این چهار پنج دوره که وکیل شده ام در دفعه اول از سبزوار بمن نوشتند که شما چرا وکالت مشهد را قبول کرده اید و وکالت سبزوار را رد کرده اید این دفعه هم قریب پنجاه کاغذ به بنده نوشته اند و بنده با اینکه در مشهد کاندید بودم در سبزوار هم کاندید شدم و نه هزار و ششصد نفر در سبزوار بنده رأی داده‌اند عرض می کنم اگر اشکالی دارند ممکن است عوض آن نه هزار نفر بیست هزار نفر با امضاء علنی تصدیق وکالت مرا بکنند بنده مقصودم از این عبارت ها این است که حیف میدانم یك انتخاباتی که کمتر قابل اعتراض بوده است اینطور دستخوش اعتراضات بشود و حالا چون مذاکره دیگری نفرمودند بنده همین قدر عرض میکنم که انتخاب وکالت خودم را قانونی میدانم وخودرا مدعی انتخابات قانونی میدانم.

(بعضی از نمایندگان صحیح است)

رئیس - آقای تدین موافقند؟

تدین - بلی.

رئیس - آقای رئیس التجار؟

رئیس التجار - موافقم.

رئیس - آقای عمادالسلطنه چطور؟

عمادالسلطنه موافقم.

رئیس - آقای حائری زاده هم موافقند؟

حائری زاده - بلی موافقم.

رئیس - آقای اخگر؟

اخگر - موافقم.

رئیس - آقای مدرس.

مدرس موافقم لیکن فی الجمله مخالفتی هم دارم

رئیس - آقای قائم مقام.

(اجازه)

قائم مقام - موافقم.

رئیس - آقای سلیمان میرزا

(اجازه)

سلیمان میرزا - بنده اجازه نخواستم

رئیس - آقای زعیم موافقند یا مخالف؟

میرزا سید حسن خان زعیم موافقم

رئیس - آقای شریعت زاده

(اجازه)

شریعت زاده - موافقم.

رئیس - آقای امیر حشمت چطور؟

امیر حشمت - بنده هم موافقم.

رئیس - آقای تدین.

(اجازه)

تدین - بنده خیلی متأسف هستم از این که آقای ملك التجار بدون شور ومشورت بارفقای خودشان اظهار مخالفت باشاهزاده شیخ الرئیس فرمودند و چون خودشان این مسئله را متذکر شدند ومتنبه شدند که برخلاف مشورت بوده است بنده بزیاد این قسمت را تعقیب نمی کنم ولی این را می‌خواستم عرض بکنم که عقیدهٔ ایشان عقیده شخصی بود ورفقای فراکسیونی بنده هم موافق هستند باانتخاب شاهزاده شیخ‌الرئیس بنده شخصاً ترديدی در صحت انتخاب ایشان ندارم بخصوص درصورتی که یك شعبهٔ که عده اش بالغ برشانزده و هفده نفر است صحت انتخاب ایشان را تصویب کرده است وآن آقایان هم کاملا طرف اطمینان هستند بنا براین موردی ندارد مخالفت با ایشان این اسنادی که دراین جا قرائت شد تمام آقایان تصدیق می فرمایند که یك اسنادی نیست که مؤثر باشد در بطلان انتخاب وبعلاوه مقامات ادبی وفضلی وحسن سابقه شاهزاده شیخ‌الرئیس بقدری است درخراسان که محتاج نیست در انتخاب ایشان یك اعمال اغراض خصوصی بشود بنا براین یك مخالفتی امروز شد و نتیجه‌اش این بود که مدتی وقت عزیز مجلس را صرف کرد وچون تردیدی برای بنده نیست وهم‌چنین سایر آقایان هم تصدیق می کنند که این موضوع موضوعی نیست که قابل مذاکره زیاد باشد و موافق در این قضیه هم خیلی است ودلیلش هم این است که تمام آقایان که اجازه خواسته بودند جزء موافقین بودند بنا براین اگر آقایان اجازه بدهند میخواهم خواهش بکنم که مذاکرات را ختم بفرمایند و بالاخره رأی وحکومت بمجلس واگذار شود.

(جمعی گفتند مذاکرات کافی است)

رئیس - مذاکرات کافی است؟

(جمعی از نمایندگان بلی)

رئیس - پس رأی میگیریم بوکالت شاهزاده شیخ‌الرئیس از سبزوار آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. اعتبارنامه آقای سیف‌الله خان اسکندری مطرح است،

آقای عمادالسلطنه گویا مخالف بودند بفرمائید،

عمادالسلطنه - علت مخالفت بنده با این اعتبارنامه فقط تصادفی بود درموقعی که درشعبه سه بودم واعتبارنامه آقای صدق السلطنه در آنجا مطرح بود برخوردیم باعتبارنامهٔ وکلاء شهر تبریز که یکی از آنها سیف‌الله خان است چون در درجه دهم بودند بنده متوجه شدم ببینم علتش چیست، در آنجا یك استعفا نامه دیدم از آقای حاج ظهیر الممالك که ازیك قسمت حکومت که داشتند استعفا کرده اند بنا بر این تصور می کردم که ایشان منتخب بودند وچون در این موضوع توضیح کافی وراپرت شعبه نبود مخالفت کردم بعد یك عده از آقایان که محل اعتماد و وثوق بنده هستند به من فرمودند آقای حاج ظهیر الممالك استعفاء نوشته بودند ولی عملا استعفا ندادند حتی از مالیه هم تا آخر سال حقوق گرفته اند و نوشتجاتی هم ازایشان در روی اوراق رسمی حکومتی هست که دلالت می کند بر اینکه ایشان تا آخر انتخابات حکومت داشته اند بنا براین انجمن نظار آن آرائی را که درقسمت حکومتی ایشان بوده موضوع کرده‌اند باین جهت رفع اشکال بنده شد وازاین جهت مخالفت خودم را پس میگیرم ودیگر مخالفتی ندارم.

رئیس - رأی میگیریم بوکالت آقای سیف‌الله خان اسکندری.

آقایانی که وکالت ایشان را تصویب میکنند قیام فرمایند.

رئیس - تصویب شد.

وکالت آقای دشتی مطرح است. آقای ناصرالاسلام

(اجازه)

ناصرالاسلام - پنده پیشنهاد دادم. پیشنهاد را بخوانند بعد توضیح میدهم.

رئیس - آقای ناصرالاسلام پیشنهادی کرده اند که مفادش اینست:

چون یك مذاکراتی در هیئت رئیسه جریان دارد این است که مذاکره در اعتبارنامه آقای دشتی بماند آن مذاکرات باتمام برسد بعد اعتبارنامه درمجلس مطرح شود.

عمادالسلطنه خوب است رأی بگیرند.

ناصرالاسلام - گویا آقای رئیس مقتضی ندانستند پیشنهاد بنده در مجلس قرائت بشود. بنده هم اصراری ندارم.

نقطه نظرم ازاین پیشنها این بود که اگراین موضوعی که درپیش نهادخودم تذکر دادم درهیئت رئیسه حل شود نقطه نظر نمایندگان درراپرت شعبه فرق میکند بنا براین اینتقاضا را کردم.

حکومت این پیشنهاد بنده یعنی رد وقبولش با مجلس است اگر پیشنهاد بنده قبول نشود آنوقت درموضوع اعتبار نامه عرایضی دادم که عرض خواهم کرد.

رئیس - چون بنده حق ندارم کهمانع خواندن پیشنهاد بشوم مفادش را عرض کردم ولی اگر اصرار اشته باشید قرائت می‌شود.

ناصرالاسلام - نخیر اصراری ندارم.

رئیس آقای حاج اسمعیل (اجازه)

حاج آقا اسمعیل - با اینکه از مفاد پیشنهاد آقای ناصرالاسلام مسبوق نیستم نمیدانم چه پیشنهادی است ولی در عقب افتادن راپرت شعبه هیچ دلیل متقنی نمی بینم که بچه علت راپرت شعبه عقب بیفتد و ازدستور خارج شود وشعبه هم هر نظری داشته راجع بجریان انتخابات بوده که شعبه نمایندگی آقای دشتی را رد کرده نسبت بصلاحیت وعدم صلاحیت نبوده و نظرش بجریان بوده و حالا هم با خارج شدن ازدستورش مخالفم.

رئیس - آقای حائری زاده با خارج شدنش از دستور موافقید یا مخالف،

صابری زاده - بنده با پیشنهاد مخالفم

رئیس شاهزاده غلام حسین میرزا.

(اجازه)

غلام حسین میرزا - بنده با پیشنهاد مخالفم.

رئیس - آقای حاج میرزا عبدالوهاب

(اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب - مخالم

رئیس - آقای کازرونی

(اجازه)

کازرونی - عرضی ندادم.

رئیس - آقای ناصرالاسلام

(اجازه)

ناصرالاسلام بنده بعداز فرمایش آقا تقاضا می کنم پیشنهاد خوانده شود چون آنموضوعی را که نسبت میدهند بشخص دشتی اگر مرتفع شود بنده یکی ازموافقین جدی ایشان هستم واگر محقق شود از مخالفین جدی ایشان خواهم بود لذا تقاضا میکنم پیشنهاد خوانده شود.

(بشرح ذیل قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس شورایملی.

نظر بمکتوبی که نسبت بآقای دشتی به‌هیئت رئیسه رسیده است تا صحت وسقم آن معلوم نشده است تقاضا می‌شود از دستور خارج شود.

ناصرالاسلام

رئیس - رأی میگیریم.

آقایانی که این پیشنهاد آقای ناصرالاسلام را تصویب میکنند قیام فرمایند.

(چند نفری قیام نمودند)

رئیس - تصویب نشد.

راپرت در جلسه قبل قرائت شده راپرت مشعر بود برد. اگر میل دارید مجدداً قرائت شود.

(یك نفر از نمایندگان قرائت شود)

رئیس - آقای وکیل الملك (احضار برای قرائت راپرت)

(آقای وکیل الملك راپرت شعبه چهارم را راجع برد انتخاب آقای دشتی ازساوه بشرح ذیل خواندند)

شعبه شهارم دوسیه انتخابات ساوه راتحت مطالعه آورد انجمن نظار بعداز نشر اعلان ازغره رجب ۱۳۴۲ - الی ۱۰ توزیع تعرفه نموده واز ۱۳ رجب الی ۱۶ باخذ آراء پرداخته کلیه اوراق آرائی که بصندوق وارد شده ۱۰۲۲۵ ورقه بوده در نتیجه استخراج آراء آقای شیخ علی دشتی دارای ۷۲۳۹ رأی وحائز اکثریت بوده اعضاء انجمن نظار صورت مجلس واعتبارنامه را امضاء کرده واظهار نمودند شکایت واعتراضی نرسیده شعبه چهارم دوسیه فوق را درجلسات متعدده مطالعه و رسیدگی نمود اعتراضات و شکایت های زیادی از اهالی ساوه وخلجستان و خرقان وغیره و چند نفر از اعضای شعبات انجمن های نظار فرعیه در اطراف اعمال نظار واقدامات حاکم ساوه ونایب الحکومه های ملوکات ومفتش وزارت داخله بمجلس شورای ملی رسیده بود شکایت ها طوری بود که جلب توجه اعضاء شعبه چهارم را نمود به نظر قریب چهل روز (از ۹ حمل الی ۱۷ ثور) جلسات متعدده این دوسیه مطرح مذاکره بود بالاخره در جلسه ۱۷ ثور بعداز مذاکرات زیادی برحسب پیش‌نهاد یك نفر از اعضای شعبه رأی مخفی گرفته شد از ۱۹ نفر اعضای شعبه پانزده نفر حاضر بودند بعداز قرائت آراء هشت نفر از پانزده نفر رأی رد داده بودند شش نفر امتناع نموده ورقه سفید داده بودند یك نفر رأی تصویب داده بود

رئیس - نسبت براپرت کسی مخالف هست؟ چون باید بخود راپرت رأی بگیریم.

ناصرالاسلام - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید.

ناصرالاسلام - قبل از اینکه واردد موضوع راپرت بشوم ناچار از نقطه نظر تذکر یك قسمت از مذاکرات آقایان نمایندگان را درموقع دفاع از پارهٔ اعتبار نامها بعرض آقایان برسانم.

اغلب اعتبارنامه‌ها که درمجلس مطرح شده است از نقطه نظر موافقت ومخالفت مکرر شنیده میشد که درراپرت هانوشته بودند شکایاتی رسید چون شکایات راشعبه طرف توجه قرار نداد. و نمایندگی فلان را تصویب کرد وقضاوت شعبه از نقطه نظر صحت وسقم انتخابات البته تا یك اندازه میتوان گفت صحیح است اما راپرت راجع باین موضوع بخصوص بنده بخوبی اطلاع دارم در آنروز که در شعبه تقاضای رأی مخفی دراین باب شدوسابقه‌هم نداشت یك عده از موافقین با اعتبارنامه دشتی دعوت نشده بودند الان هم در مجلس حاضرند وممکن است باسم ورسم معرفی کنم. اما اعتراضات وارده فقط وفقط درراپرت می نویسد شکایتی رسید. آقایان نمایندگان حاضر شکایات را چه نحو فرض کردند آیا شعبه مقتضی نبود که شکایات را جزاً وکلامینوشت تا آقایان نمایندگان از آن مسبوق شوند وبدانند چه بوده و آیا وارد است یا وارد نیست مخبر شعبه می نویسد شکایاتی رسید و آن شکایات را شعبه طرف توجه قرار داد آنچه را که بنده اطلاع دارم شکایتی که متوجه می‌شود باانتخابات ساوه این است که می گویند اعلانی درساوه منتشر شد که جز مفتشین انتخابات کسی دیگر حق ندارد در امور انتخابات دخالت کند.

اولا معلوم نیست که این اعلان صورت خارجی پیدا کرده باشد واز طرف وزارت داخله بهیچوجه نشر این اعلان تصدیق نشده علاوه براین هیچوقت مفتش انتخابات وارد نشده درمنع کردن اهالی از اینکه اعتراضات خودشان را بانجمن بکنند اگر مفتش و حاکم مانع بودند این همه شکایات از کجا رسیده پس بنا براین عرض می کنم اهالی آزاد بوده اند والا این شکایاتی که بشعبه رسیده از چه مجری رسیده؟ اگر واقعا موانعی درکار بوده اینهمه شکایات را بشعبه نمی فرستادند پس بنا بر این آزاد بوده اند در شکایات برای اینکه تصدیق بکنند آقایان نقطه نظر خصوصی در این اعتبار نامه تعقیب شده است ملتفت می گویم که اگر آقایان می‌خواستند افکارا ترویزه بکنند افراد شعبه چرا رأی علنی نگرفته‌اند می‌خواستند رای علنی بگیرند چرا رأی مخفی گرفتند و چرا موافقین با اعتبار نامه دشتی را دعوت نکردند در سایر انتخابات هم از این قبیل اعتراضات زیاد شنیده شده است وبهیچوجه هم ترتیب اثر داده نشده است حتی یکی از آقایان در این مجلس گفت ما از نقطه نظر وضعیت مملکت اگر یك وکیلی وارد شد و اعتبارنامه نداشت بایدبا او مماشات بکنیم ولی امروز بنده می‌بینم یك وکیلی که اعتبارنامه دارد واعتراضاتی هم باو توجه نیست آقایان رأی مخالف می‌دهند. اگر نظر آقایان نظر آقایان نظر شخصی باشد که هیچ ولی اگر قضاوت آقایان از نقطه نظر جریان باشد بنده عرض می کنم انتخابات ایشان صحیح است و هیچ اعتراضی بانتخابات ایشان وارد نیست واین راپرت شعبه مدرك برای ردایشان نیست.

رئیس - شاهزاده غلامحسین میرزا

(اجازه)

غلامحسین میرزا - آقای ناصرالاسلام اولا فرمودند شکایات زیاد بشعبه رسیده وخود این دلیل برآزادی انتخابات بوده است درصورتی که اینطور نبوده است زیرا شکایات فقط بمجلس رسیده است وانجمن نظار می‌نویسد چون شکایتی نرسیده بود اعتبار نامه صادر شد بنده همین را یکی از دلایل ردا ین اعتبار نامه می دانم بواسطه اینکه با اطلاعاتی که بنده الان عرض خواهم کرد مصرح است که درآنجا انتخابات با تهدید وتطمیع وطرز غریبی خاتمه پیدا کرده است.

چندی قبل یکی از آقایان درپشت همین تریبون فرمودند که وکیل بی اعتبار نامه را نباید قبول کرد ولی بنده عرض می کنم وکیل بی اعتبار نامه بهتر است از یك اعتبارنامه که نه وکیل دارد نه موکل بنده نمی خواهم زیاد تطویل بدهم به مطالب بنده بعضی یادداشت ها از دوسیه برداشته‌ام که به‌عرض آقایان میرسانم والبته قضاوتش با آقایان است. یکی ازاعضای انجمن نظارت سید محمد ساوهٔ می نویسد: بانجمن مرکزی کل درخود ساوه مینویسد: نایب الحکومه رسما در انجمن اظهار کردند که حکومت از من التزام گرفته که باید آقا شیخ علی دشتی انتخاب شود وآراء باید قبلا خوانده شود که کسی تقلب نکند (خنده نمایندگان) ولی اعضاء انجمن تقاضا نمو ند که درخارج انجمن آراء دیده شود ودر خود انجمن دیده نشود که حیثیت نظار هم قدری حفظ شده باشد اگر تردیدی دارند ممکن است مثل سابق دوسیه را بیاورند اینجا وقرائت کنند واین را جرئت نکرده‌اند در دوسیه انتخابات ساوه بگذارند شاید حکومت میل نداشته است در دوسیه بماند وفرستاده‌اند بمجلس مسئله دیگر اعلانی است که خود حکومت کرده که درواقع مؤید رد اعتبار نامه است ونص آن اعلان این است که بنده می‌خوانم:

(هیچکس حق ندارد آراء مردم را بخواند غیر ازمأمورین وزارت داخله ومفتش انتخابات)

یکی از اعضای انجمن مزلقان با دو سه نفر شرحی می‌نویسد انجمن مرکزی که فشارهای فوق العاده بانجمن برای انتخابات آقای شیخ علی دشتی وارد شده است حتی انجمن را سانسور کرده اند تکلیف چیست؟ این عین عبارت آنهاست انجمن مرکزی جواب مینویسد وضعیات انجمن مرکزی بهتر نیست بگذارید بگذرد و همگی راحت شویم بنده تصور می کنم همه ماها یك رظایف وتکالیفی داریم و آن این است که حتی المقدور حفظ شئونات ملی را اقلا بظاهر بکنیم و با این ترتیب دراین انتخاباتی که درساوه شده بنده تصور می کنم یکی از لطماتی است که به شئونات ملی است حالا البته حکمیت این مسئله با آقایان است و بعد هم بنده عرض می کنم که راجع بصلاحیت آقای دشتی بنده عرضی ندارم فقط نظرم بجریان انتخابات است.

وکیل الملك مخبر شعبه - بنده خواستم توضیحی از نقطه نظر شعبه عرض کنم که آقای ناصرالاسلام فرمودند چند نفر از اعضاء دعوت نشدند و نظر خصوصی بوده است عرض می کنم شعبه چهارم رئیس آقای دولت آبادی بوده است اعضاء شعبه راهر وقتی میخواهند دعوت کنند اسم اشخاصی را نمینویسند که کی‌ها را دعوت بکنید باداره مباشرت مینویسند اعضاء را خبر کنند اداره مباشرت هم برحسب وظیفه همه را فرستاده‌اند دعوت کرده‌اند شاید فراش فراموش کرده ببرد و شاید هم فراش برده و آنروز آقایان درمنزل نبوده‌اند یا شاید فراش هم رفته ودعوت کرده و کسان آقایان فراموش کرده‌اند اطلاع بدهند از این نقطه نظر بنده گمان می کنم ایرادی برئیس شعبه یا اعضای شعبه وارد نیست یك قسمت هم فرمودند که شکایات نوشته نشده چون معمول نبود که شکایات را چه موافق چه مخالف در راپرت بنویسند بنده هم مختصراً موافق ومخالف را نوشته بودم اگر آقایان بخواهند ملاحظه کنند دوسیه حاضر است واینهم از نقطه نظر عقیده بوده است که چند نفر رای رد داده اند وچند نفر ممتنع شده اند و نتوانستند قضاوت کنند یك نفر هم عقیده‌اش این بوده که تصویب کند رأی تصویب داده دیگر تصور نمی کنم تقصیری از رئیس یا اعضای شعبه باشد یا اعضای شعبه اعمال غرض کرده باشند.

(جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است)

رئیس - پیشنهاد رأی مخفی شده است.

(دو پیشنهاد بشرح ذیل قرائت شد) .

مقام محترم ریاست جلیله مجلس مقدس شورای ملی شیدالله ارکانه - ما امضاء کنندگان ذیل این ورقه پیشنهاد میکنیم که درخصوص انتخاب آقای دشتی رأی مخفی با مهره سیاه وسفید گرفته شود.

مدرس - احمد الموسوی بهبهانی . قوام الدوله . اسمعیل الحسینی العراقی . م ع . کازرونی . اخگر. مصطفی الموسوی -

البهبهانی • سید حسن زعیم• حائریزاده ملك‌الشعراء• شیخ‌الاسلام• سیدمحمد - سلطان • فرج‌الله • هادی• عبدالعزیز هاشم‌آشتیانی • علی•

مقام محترم ریاست دارالشورای‌ملی شیدالله ارکانه - این جانبان تقاضا مینمائیم که راجع باعتبارنامه با راپرت شعبه آقای شیخ علی‌دشتی رأی مخفی گرفته شود • قائم مقام• بنان‌السلطان احمدطباطبائی• صدق‌السلطنه • جواد خان• محمد مهدی الطباطبائی•

رئیس- امضاء بقدر کفایت نظامنامه هست رأی گرفته میشود براپرت شعبه•

آقایانی که باوکالت آقای‌دشتی موافقند مهره سیاه وآقایانی که مخالفند مهره‌سفید خواهند داد (زمزمه نمایندگان) اگر ایرادی دارید بفرمائید تا بعد اسباب‌اشکال نشود•

آقایانی که راپرت را ردمی کنند بایدمهره سیاه بدهند - یعنی اشخاصی که موافقند باوکالت آقای دشتی مهره سیاه می‌دهندو اشخاصی که مخالفند باوکالت آقای دشتی مهره سفید می‌دهند چون براپرت رأی گرفته می‌شود بعکس همیشه‌موافقین‌مهره سیاه بدهند و مخالفین سفید آقای حائریزاده•

(اجازه)

حائری زاده- چون رأی مخفی آن دفعه که اخذ شد وسایلش کاملا فراهم نشده بود این است که عرض می کنم آن کیسه اولی که‌باید رأی در او انداخته شود کجااست و آن کیسه که مهره‌های زائد را باید در آن بیندازند کجا است خوب است این را بفرمائید تا بعد اشتباه نشود•

رئیس -آن چیزی که بالفعل لازم است همان کیسه اولی است که فراهم است •

(اخذواستخراج آراءبعمل آمده‌بشرح ذیل نتیجه حاصل گردید)

مهره تقتیشیه ۱۰۱ مهره‌سفید ٦٦

مهره سیاه ۳۳

رئیس -راپرت‌شعبه‌باکثریت٦٦رأی تصویب شد راپرت آقای مقوم‌الملك‌مطرح است •

(آقای رهنما رایرت شعبه سوم را راجع بنمایندگی آقای مقوم‌الملك‌بشرح ذیل قرائت نمودند)

شعبه ۳ دوسیه انتخابات‌غاروفشافویه را تحت مطالعه ودقت قرارداده راپورت آن‌را بعرض مجلس شورای‌ملی می‌رساند مقدمات انتخابات غاروفشاپویه‌برطبق‌قانون جریان یافته •انجمن نظار تشکیل ومدت های قانونی برای اعلان‌وتوزیع تعرفه و اخذ رأی در فواصل‌معینه بعمل آمده ودر چهار حوزهٔ انتخابیهٔ‌ذیل؛حضرت‌عبدالعظیم •نفشافویه غربی غار وشرقی غار کهانجمن های فرعی تشکیل شده بوظایف قانونی خود عمل کر ه‌مقدار ٦۷۹۰ ورقه‌تعرفه درچهار روزهٔ مزبور توزیع و از مقدار مذکور ٦۳۰۷ ورقه رأی اخذ گردید در نتیجه استخراج آراء آقای‌مقوم‌الملك با ۱۷۷۱رأی حائزاکثریت شدند شکایتی که‌وارد شده از قسمت شرق بوده است موضوع شکایت یکی این بوده است که بعضی ازرعایا هنگامی که آمده اندرأی بدهند انجمن تعطیل بوده وآراء خودرا دریاکت ریخته وسرشرا مهرولاك کرده به‌آژان مستحفظ انجمن سپرده اند • موقع تشکیل‌انجمن‌پاکت‌آراء درصندوق ریخته شده است و آراء مزبوره از صد ورقه رأی تجاوز نمیکند یك فقره دیگر شکایت این بوده است که تعرفه باشخاص درآن محل‌داده‌اندکه‌حق‌رأی نداشته اند ولی پس ازتحقیقات معلوم‌شده است که این شکایت بیمورد بوده است شعبه پس ازمداقه دراین شکایات ملاحظه کرد که اگر یکصد ورقه آراء محل مشاجره وبا تمام آراء قسمت شرق‌را هم باطل وکان لم یکن فرض نماید باز اکثریت‌با آقای مقوم‌الملك است وایشان دراین حوزهٔ که محل کشمکش وقابل شبهه بوده‌آراء مهمی نداشته اندزیرا مجموع آراءحوزه انتخابیه قسمت شرق ۱٤۱۷ رأی بوده که‌ازاین‌مقدار آراءآقای مقوم‌الملك فقط یکصدوده رأی داشته اند وبا فرض بطلان آن باز اکثریت با ایشان است بااین ملاحظات شعبه سوم نمایندگی آقای مقوم الملك رااز غار و فشا فویه تصویب‌و تصدیق این نظ-ریه خود را بعرض مجلس شورای ملی میرساند•

رئیس-آقای‌مدرس

(اجازه)

مدرس -مخالفم .

رئیس - میماند برای جلسه بعد•

رئیس-آقای معتمدالسلطنه

(اجازه)

معتمدالسلطنه - خواستم تقاضا کنم اگرمانعی نداشته باشد راپرت کمیسیون بودجه جزء دستورشود

رئیس - خوب است توضیح‌بیشتری بدهید•

معتمدالسلطنه - لایحهٔ که در جلسه پنجشنبه دولت تقدیم کرد وتقاضای‌فوریت آن شده بودودر کمیسیون بودجه‌اصلاح شد وکمیسیون بودجه راپرت‌آنرا تهیه و تقدیم مجلس کرده است استدعا می کنم جزودستورشود•

رئیس-آقای مدبرالملك

(اجازه)

مدبرالملك- بنده میخواستم تقاضا کنم راجع بکمیسیون قوانین مالیه بین آقای میرزا یدالله خان و حاج میرزا عبدالوهاب قرعه کشیده شود•

رئیس - دیرنمی‌شود همین کار را می کنیم •

باید رأی گرفته شودبه پیشنهاد آقای معتمدالسلطنه•

مخالفی نیست ؟

(یك نفراز نمایندگان - همه‌موافقند مخالفی نیست)

رئیس - جزء دستور نبود رأی می گیریم •

آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند •

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد•

مذاکرات راجع بکلیات است در کلیات کسی‌مخالفی‌هست ؟

آقای‌ارباب کیخسرو (اجازه)

آقای ارباب کیخسرو-چون‌این‌راپرت از کمیسیون بودجه تازه آمده است وتازه طبع وتوزیع‌شده‌است خوب است‌بفرمائید بخوانند تا خاطرآقایان مستحضرشود‌بعد شروع بمذاکره کنند•

(بشرح ذیل قرائت شد)

کمیسیون بودجه در جلسه یازدهم جوزای سیچقان ئیل لایحه پیشنهادی ۹۱۷۳ دولت را مورد بحث ودقت قرار داده وبا موافقت‌نماینده‌دولت‌موادپیشنهادی را بطریق ذیل اصلاح وبرای تصویب به مجلس شورای ملی‌تقدیم می‌نماید•

ماده اول - مجلس شورای ملی به وزارت مالیه اجازه میدهد که در حدود اعتبارات سنه ماضیه تنکوزئیل‌یك‌دوازدهم درثوریك دوازدهم در جوزای هذه‌السنه سیچقان ئیل ازبابت بودجه های مملکتی پرداخت نماید•

تبصره-هرقدر از بودجه های مصوبه هذه‌السنه نسبت بسنه ماضیه کسر یا علاوه شود در بروج بعد باید محسوب شود•

ماده دوم - هریك ازوزارتخانه ها که بودجه تفصیلی سیچقان ئیل خود را تا آخرجوزای‌هذه‌السنه‌تقدیم مجلس‌نکردند نسبت ببودجه برج جوزا مشمول‌این‌قانون نمی‌شوند•

رئیس-آقای آقاسید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بلی•

رئیس•آقای اخگر موافقید؟

اخگر-بلی

رئیس- آقای حاج عزالممالك

حاج عزالممالك - بنده هم موافقم .

رئیس- آقای سهام‌السلطان

(اجازه)

سهام‌السلطان موافقم •

رئیس آقای تدین

تدین موافقم ولی‌یك کلمه بنظر بنده افتاده است•

رئیس بعد درموقعی که ماده خوانده می‌شود بفرمائید• آقای مشیر معظم موافقند؟

مشیرمعظم - بلی•

رئیس- خوب مخالفی ندارد•

رأی میگیریم که داخل درموادشور یانه آقایانی که تصویب میکنند در موا شور بشود قیام بفرمایند•

(غالب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد•

ماده اول قرائت میشود .

(بشرح فوق قرائت شد)

رئیس-آقای آقا سید یعقوب‌موافقید

آقاسید یعقوب - بنده سؤالی‌داشتم عمادالسلطنه مخبر کمیسیون - یك کلمه علی‌الحساب بعد از سیچقان ئیل باید اضافه شود که اینطورمیشود یك دوازدهم درجوزای‌هذه‌السنه‌سیچقان ئیل‌علی‌الحساب افتاده است وباید اضافه شود•

رئیس آقای آقا سید یعقوب.

(اجازه)

آقا سیدیعقوب بنده خواستم‌ازمخبر محترم سؤال کنم چون لایحه دولت که درنظردارند گرچه آنلایحه طبع و توزیع نشده لیکن نسبت بیك مسئله که آن‌مسئله جالب نظر است این است که بعضی از وزارت خانه ها (بعضی‌از آقایان می‌دانند مخارجی‌داشته است در سنه تنکوزئیل را الآن چنانکه خاطرآقایان مستحضر است آن محل‌ها ازبین‌رفته است و در اینجا راجع بدو برج نوشته است دیگر آنرا اشاره نکرده است که نسبت‌بآنعلی‌که از بین رفته چه باید بشود خواستم ببینم در کمیسیون بودجه‌دراین باب چیزی درنظر اعضاء کمیسیون بودجه آمده است ونظری درش شده است یانه؟

والا بنده با اصل ماده موافقم•

مخبر-اولااین پیشنهاد دولت طبع و توزیع شده و آن اینست اگر قرائت نکرده اید نمیدانم‌ثانیاً دراینجا راجع‌باین موضوع اولا یك کلمه علی‌الحساب‌دارد یك تبصره - مقصود ازتبصره این است که هرچه ازبودجه هذه‌السنه‌نسبت بسنه ماضیه کسریا علاوه شود نسبت ببروج بعد باید محسوب شود پس‌اگریك وزارت خانه در سنه تنکوزئیل یك مخارجی داشته که در سنه سیچقان ئیل‌آن‌مخارج را نداشته‌است وقتی‌که مجلس شورای ملی تصویب کرد نسبت بآن سه ماه کسرخواهد شد•

رئیس-آقای تدین

(اجازه)

تدین- بنده عرضی ندارم مقصود تذکر کلمه بود که افتاده بود که تذکر دادند .

رئیس آقای سهام السلطان

(اجازه)

سهام‌السلطان بنده موافقم•

رئیس دیگر مخالفی نیست؟

رئیس-آقای شیروانی

شیروانی - موافقم .

رئیس .آقای یاسائی،

یاسائی -بنده با این تبصره‌مخالفم

رئیس - حالا نرسیده‌ایم بتبصره مذاکره رماده اول است •آقای حاج عزالممالك

(اجازه)

حاج‌عزالممالك-بنده باماده موافقم ولی‌در موقع تبصره‌عرض‌دارم

رئیس -حالا نسبت‌بتبصره مذاکره می‌شود • آقای سهام‌السلطان وتدین و شیروانی باتبصره موافقند•

(گفتند موافقیم)

رئیس -آقای یاسائی

(اجازه)

یاسائی -علت مخالفت بنده با آنچه دراین تبصره نوشته شده این‌است‌بطوری که‌درسنه ماضیه درموقع عمل دیدیم بعد از تصویب این تبصره یك مشکلاتی‌برای دوایر دولتی ایجاد خواهدشد زیرا فعلا دربرج تورو جورا که هستیم یك‌دوایری هست و یك اشخاصی هم سرکار مشغول خدمت هستند ممکن‌است‌دربودجه‌تفصیلی مملکتی که تقدیم مجلس شورای ملی شده است یك تغییرات کلی حاصل شود. بعضی از شعبه ها حذف شوند ویا بعضی ازبین بروند و بعضی از مشاغل حذف شوند آن وقت استرداد این وجوه از اشخاصی که در این مدت دو ماه خدمت کرده اند وپول گرفته‌اند مشکل‌خواهد بود واگر مشاغلی حذف شود من نمی فهمم بعد چگونه محسوب می‌شود خوب است توضیح بدهند.

مخبر-دلایلی که‌فرمودید‌همان‌دلایلی است که‌کمیسیون بودجه ورنظرداشته و بهمین‌جهت تبصره‌نوشته‌شده‌اما‌اینکه‌فرمودند دوایری فعلا موجود است که شایدحذف شود آنها حقوق حمل‌و ثور وجوزاشان راخواهند گرفت برای‌آنکه آن‌ماموری که خدمت کرده است در مدت این سه ماه‌آنهاحقوقشان‌رامی گیرندمگرمأمورینی که سه ماه خدمت کرده اند میشودبآنها گفت حقوق را نگیر اگریك اداره‌علاوه شود آن هم از سرطان ببعد است اگر یك‌اداره اساساً حذف شود او مربوطمی شود از سرطان ببعد ولی ممکن است‌این کسر و علاوه راجع بفلان شخص باشد که‌دویست‌تومان‌داشته‌باشداین‌دویست‌تومان فرضاًصدوهشتادتومان‌بشود آنوقت‌آن کسر مربوط بآنجاست‌والااساساً اگر یك‌اداره ازبین رفت مجبورند سه ماه حقوقش را بدهند .

حاج عزالممالك -بنده مخالفم.

رئیس بفرمائید

حاج‌عزالممالك -بنده اینجا با کلمه علاوه مخالفم دلیلش‌هم این است که‌بدون اجازه مجلس شورای ملی هیچ‌مؤسسه که باید مملکت مخارج اورا تأدیه کند نباید تأسیس‌شود در اینصورت مورد ندارد که ما تصویب بکنیم حالا اگر یك مؤسسه درهذه‌السنه علاوه ازسنه ماضیه دولت یا رئیس یکی از وزارت خانه ها تأسیس کرده باشد وبعد مجلس تصویب کند مخارج اوبرای مدت سه ماه‌محسوب شود به‌عقیده بنده آن‌مؤسسه‌وقتی باید تاسیس شود یا اضافه حقوق داشته باشد که‌مجلس تصویب کرده‌باشد و اززوج‌تصویب‌بودجه باید بموقع اجرا گذارده شود پس این که کلمه (علاوه) در اینجا نوشته شده است مورد ندارد حالا آقای مخبر نمی دانم در این باب چه فکری کرده اند و چه نظری داشته اند که کلمهٔ(علاوه)را در اینجا ذکر کرده اند بازبرای اینکه خاطر آقایان نمایندگان را مستحضربکنم تصریح می کنم که راجع بکسر توضیح آقای مخبر قانع کننده است ولی نسبت باضافه مورد ندارد یعنی یك وزارت خانه این کلمه را می بینند اضافه حقوق می دهد یا یك اعتبار اضافی از سنه ماضیه ادعا می کنند درصورتی که تامجلس‌تصویب نکرده است نمی توانند چنین‌کاری‌بکنند وبعد از آنکه‌مجلس تصویب کرد دیگر لفظ علاوه مورد ندارد•

مخبر- اینهااولامربوط بماقبل‌است‌و مربوط بقانون استخدام است‌زیرا قانون استخدام وقتی که اجرا می‌شود ممکن است یك حقوق هائی قهراً وطبعاً اضافه شود آنوقت شما میتوانید بگوئید مطابق قانون استخدام اضافه حقوق‌بفلان مستخدم ندهند ؟ ناچار بایدبدهند یامثلا دربودجه وزارت معارف مجبورندیك‌اضافاتی‌بدهند بایتجهت نوشته شد •

رئیس -آقای‌معتمدالسلطنه

(اجازه)

معتمدالسلطنه - بنده تصورمی کنم آقای حاج عزالممالك اینجا یك‌اشتباهی فرمودند این عبارتی که اینجا نوشته‌شده است کسر یا علاوه میشود این‌مسلم‌است که بدون تصویب مجلس شورای ملی‌یك دینار کسر یاعلاوه‌نمیشود این مسلم‌است که‌بدون تصویب مجلس شورای ملی یك دینار کسر یا علاوه نخواهدشد ولی در اینجا قید شده است هرقدر ازبودجه‌های مصوبه هذه‌السنه نسبت بسنه ماضیهٔ مبالغی کسر یا اضافه شود در بروج بعد از اگر لزوم نداشت‌ومجلس اوراحذف کرد از آن تاریخی که‌حذف می‌شود نسبت به گذشته کسی نمی تواندمتعرض‌اعضایش تصویب وقتی‌است که مجلس شورای‌ملی تصدیق کرده باشد

رئیس-آقای حاج عزالممالك.

حاج عزالممالك-اگرمجلس شورای ملی موافق باشدباین‌که بودجه‌های‌مصوبه درماده سوم وچهارم از اول‌سال اجراشود حرفی ندارم از برج ثور یا هروقت ولی اضافات بودجه از موقع تصویب بایستی بموقع اجرا گذاشته شود یك‌وزارت‌خانه قبل از تصویب مجلس شورای ملی‌حق ندارد یك مؤسسه تا سیس کند یا اضافه حقوق بدهد و باین دلیل (علاوه)دراینجا مورد ندارد حالا اگر آقایان میل‌دارند باینکه رائی که‌دردوماه بعد میدهند نسبت بدوماه قبل اجراشود بنده عرضی ندارم•

(جمعی اظهار نمودند مذاکرات کافی است)

رئیس - اصلاحی از طرف آقای معتمدالسلطنه رسیده است قرائت‌میشود

(بشرح آتی قرائت‌شد)

بنده اصلاح ذیل را نسبت بتبصره ماده اول پیشنهاد می‌نمایم - تغییراتیکه‌در بودجه های مصوبه‌هذه‌السنه حاصل شده است اعم از اینکه کسر یا اضافه باشد باید در بروج بعد از بابت‌وجوهی که پرداخته شده است احتساب‌نمایند•

رئیس -آقای معتمدالسلطنه•

(اجازه)

معتمدالسلطنه - مفاد این اصلاحی که‌بنده بیش نهاد کردم‌با اصل‌تبصره‌یکی است ولیکن تصور می کنم که بهتر و روشن تراست این است که تقاضا می کنم یك مرتبه دیگر قرائت بشود•

(مجدداً بشرح سابق قرائت‌شد)

رئیس -آقای تدین

(اجازه)

تدین - این پیش نهاد آقای‌معتمد-السلطنه بواسطه طولانی بودنش مطلب رابیشتر گنگ ومبهم می کند ولی خود تبصره واضح است ماده اول می گوییدیك دوازدهم برج ثور ویك دوازدهم برای برج جوزا ازبودجه مصوبه سال گذشته بدهید این را بچه ترتیب بدهیم برسم علی‌الحساب می‌دهیم برای چه؟ برای‌این که بودجه‌های تفصیلی وزارت خانه‌ها را هنوز بمجلس نداده اند بعداز اینکه کلمهٔ علی‌الحساب را دربالا قبول کردیم دیگر اعتراض باین تبصره موردندارد این‌تبصره مبین کلمهٔ علی‌الحساب است در اینجا که آقایان می‌زنند یك ادارهٔ در پارسال‌بوده است امسال‌حذف می‌شوداینجاموردندارد برای اینکه یك اداره در بودجهٔ امسال اگر لزوم نداشت‌ومجلس اوراحذف کرد از آن تاریخی که‌حذف می‌شود نسبت به گذشته کسی نمی تواندمتعرض‌اعضایش بشود بگوید حقوق را بیا رپس بده‌بلکه نسبت بمؤسسات‌موجوده است • یك مثال می‌زنیم فرض‌می کنیم درسال‌گذشته یك نفر مستخدم درماه صدو پنجاه تومان‌می - گرفته است (مثلا عرض میکنم) در این بودجه که بعد مجلس‌تصویب‌خواهد کرد ممکن است صدو پنجاه تومان را صدو چهل تومان بکنند یا ممکن است صدو پنجاه تومان را صدوشصت تومان بکنند اگر صدوپنجاه تومان صدوچهل‌تومان‌شد اضافهٔ‌را که ازبا بت یك دوازدهم گرفته باید با اوحساب گرد اگر صد و شصت تومان شد باید بقیه را باوداد و نسبت به دوائری که حذف یا اشخاصی که منفصل می‌شوند نیست بنا بر این تصور می کنم خود آقای‌معتمدالسلطنه‌هم‌چندان‌اصراری نداشته باشند درصورتی که عقیده‌شان‌این است که آن پیش نهاد مبین و مفسر این ماده است•

(جمعی گفتند - مذاکرات کافی است •)

رئیس - کمیسیون عقیده‌اش‌چیست؟

مخبر - کمیسیون عقیده‌اش بهمین تبصره ایست که خودش نوشته است •

معتمدالسلطنه - بنده پس گرفتم•

رئیس - کلمه علی‌الحساب برعبارت سابق اضافه شد آقای آقا میرزا شهاب‌الدین•

(اجازه)

آقا میرزا شهاب‌الدین - بنده‌درماده اول اصلاحی عرض کرده ام‌اینجامی‌نویسد که‌در حدوداعتبارات سنهٔ‌ماضیه تنکوزئیل یك دوازدهم‌درجوزای‌هذه‌السنه‌سیچقان‌ئیل ازبابت بودجه‌های مملکتی پرداخت نماید ثور که گذشته است نمیتوان گفت در ثور پرداخت نمایند چون حالانمی‌توانیم‌بر - گردیم‌به ثور ودرثورپرداخت نمائیم باید بنویسد برای ثور یا بابت ثور (درثور) معنی‌ندارد•

مخبر- این اصلاح قبول است یك دوازدهم بابت ثوریك دوازدهم در جوزا یا (بابت جوزا)

رئیس - ماده با تبصره قرائت‌میشود ورأی میگیریم •

(بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده ارل - مجلس شورای ملی‌به - وزارت مالیه اجازه میدهد که درحدود اعتبارات‌سنه ماضیه تنکوزئیل‌یك‌دوازدهم بابت ثوریك دوازدهم بابت جوزای‌هذه‌السنه سیچقان ئیل علی‌الحساب از بابت بودجه‌های‌مملکتی‌پرداخت نماید•

تبصره - هرقدرازبودجه های‌مصوبه هذه‌السنه نسبت بسنه ماضیه کسریا علاوه شود دربروج بعد باید محسوب‌شود •

رئیس- رأی میگیریم بماده اول •

آقای آقاشیخ‌محمدعلی گویاخواستند تبصره تجزیه شود•

آقا شیخ محمد عمی طهرانی - بنی بنده تجزیه خواستم اول نسبت بعلاوه و بعد نسبت بکسر.

رئیس - ماده از تبصره تجز یه میشود خود تبصره هم تجزیه میشود.

ماده قرائت میشود.

(بشرح سابق قرائت شد)

رئیس رأی میگیریم باین ماده بترتی که قرائت شد.

آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند.

(اغلب نمایندگان نمودند)

رئیس تصویب شد.

رأی میگیریم بتبصره باین ترتیب هر قدر از بودجه های مصوبهٔ هذه السنه نسبت بسنه ماضیه کسر شود در بروج بعد باید محسوب شود. اینطور خواستید تجزیه شود؟

آقا شیخ محمد علی طهرانی - کسر وعلاوه را عرض کردم تجزیه شود.

رئیس - این طوریکه قرائت شد باید رأی بگیریم بعد عین این عبارت خوانده می‌شود باحذف کسر بضمیمه علاوه مقصود همین است؟

(اظهاری نشد وتبصره مجدداً بشرح ذیل قرائت شد)

تبصره - هر قدر از بودجه های مصوبه هذه السنه نسبت بسنه ماضیه کسر بشود در بروج بعد باید محسوب شود.

رئیس - رأی میگیریم باین قسمت آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند.

(جمعی قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد - ماده دوم قرائت می‌شود.

(بشرح آتی قرائت شد)

مادهٔ ۲ - هریك از وزارت خانه‌ها که بودجهٔ تفصیلی سیچقان ئیل خودرا تا آخر جوزای هذه السنه تقدیم مجلس نکردند نسبت ببودجه برج جوزا مشمول این قانون نمی‌شوند.

رئیس - مخالفی ندارد؟

(گفته شد - خیر)

رئیس - اصلاحی است که آقای متمد - السلطنه پیش نهاد کرده اند.

بترتیب ذیل خوانده شد)

بنده اصلاح ماده دویم را از این قرار پیشنهاد می نمایم.

ماده ۲ - هریك ازوزارت خانه‌ها که بودجه‌های تفصیلی سیچقان ئیل ۱۳۰۳ خودرا تا آخر جوزای هذه السنه تقدیم مجلس شورای ملی ننمایند نسبت بدریافت حقوق برج جوزا مشمول این قانون نخواهد بود.

بعضی از نمایندگان - هردو یکی است پس گرفتند.

مخبر - بنده اصلا نمی فهمم فلسفه این اصلاحات آقای معتمدالسلطنه را و کمیسیون اصلاح ایشان را قبول نمیکند.

رئیس - قبول ندارید؟

مخبر - خیر.

رئیس - آقای معتمدالسلطنه.

(اجازه)

معتمدالسلطنه - در ماده ۲ نوشته شده است:

هر یك ازوزارت خانه‌ها که بودجه تفصیلی سیچقان ئیل خود را تا آخر جوزای هذه السنه تقدیم مجلس نکردند نسبت به بودجه برج جوزا مشمول این قانون نمی شوند. بنده این اصلاح عبارتیم این است نسبت بدریافت حقوق برج جوزا مشمول این قانون نمیشوند. اصلاح عبارتی من اینست.

عمادالسلطنه بنده بازهم نفهمیدم برای اینکه اساساً این درماده اول و دوم راجع به چیست؟

راجع بپرداخت است که مجلس شورای ملی اجازه میدهد بپرداخت بروج نورروجوزا را اینجا ما درماده دوم نوشته ایم اگر بودجه تفصیلی خود را تا آخر جوزای هذه السنه تقدیم مجلس نکردند نسبت ببودجه برج جوزا مشمول این قانون نمی‌شوند یعنی نسبت باخذ بودجهٔ برج جوزا مشمول این قانون نمی شوند آنهم نه اینکه ازسرش بگذرند یعنی در آخر برج جوزا پرداخت نمیشود.

رئیس - (خطاب بآقای معتمدالسلطنه) رأی نگیریم؟

معتمدالسلطنه - بلی.

(جمعی اظهار نمودند - مذاکرات کافی است)

رئیس گویا نظام نامه اجازه بدهد بالاخره باید رأی گرفت.

رأی میگیریم باصلاح آقای معتمد - السلطنه.

آقایانی که قابل توجه می‌دانند قیام فرمائند.

(تنها خودشان برخاستند)

رئیس - رد شد.

دأی میگیریم باماده دوم - آقای امیرحشمت.

(اجازه)

امیر حشمت - دریکی از مواد قانون اساسی مصرح است که بودجه های وزارت خانه ها....

رئیس - اگر اصلاحی دارید بدهید بیاورند.

امیرحشمت - بنده میخواستم بدانم که این سابقه نشود.

رئیس چون گفته شد مذاکرات کافی است فقط در اینجا حق اصلاح دارید. رأی میگیریم باماده دوم بقراریکه قرائت شد آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند.

(جمعی قیام نمودند)

رئیس تصویب شد.

در کلیات مخالفی هست.

تدین بنده سؤالی دارم.

رئیس بفرمائید.

تدین - خاطر محترم آقایان را باین مطلب متوجه میکنم و آن این است که تبصره بتقاضای یك نفر از آقایان نمایندگان تجزیه شد قسمت کسر تصویب شد قسمت علاوه رد شد اگر بودجه را مجلس تصویب کرد نسبت بسنهٔ ماضیه علاوه بر اوقائل شد چطور میتوانید رأی بدهید که علاوه مرا ندهید بنده تصور میکنم که متوجه نبودند زیرا پس از آنکه بودجه تصویب شد و نسبت بسنه ماضیه علاوه در او منظور شد چگونه میتوان رأی داد که داده نشود.

رئیس - آقای شریعت زاده.

(اجازه)

شریعت زاده - بنده خواستم همین تذکر را بدهم.

رئیس - آقای سهام السلطان

(اجازه)

سهام السلطان - عرض میکنم این مسئله که رأی داده شد منافات باعمل بعد که در مجلس میشود ندارد زیرا در مجلس پرفرض که تصویب شود که علاوه بیك شخصی داده شود آن را ممکن است بعد مجلس تصویب کند علاوه داده شود و نسبت باین سه ماهه بهمان میزان ومبلغی که سنه ماضیه پرداخته میشد امسال هم پرداخته شود تصور نمیکنم اشکالی داشته باشد.

رئیس - آقای حاج عزالممالك.

(اجازه)

حاج عزالممالك - بنده موافقم پس از یك مخالف عرض خواهم کرد.

رئیس آقای مدرس.

(اجازه)

مدرس - بنده موافقم لیکن میخواستم توضیح بدهم چون مشتبه شده است.

رئیس - آقای شیخ محمد علی مخالفید؟

آقا شیخ محمد علی طهرانی - در کلیات؟

رئیس - بلی

آقای شیخ محمد علی خیر موافقم.

رئیس - آقای سردار معظم چطور؟

سردار - موافقم.

رئیس - آقای تدین هم موافقید در کلیات؟

تدین - در کلیات موافقم.

رئیس - ایراد کردید موافق نیستید.

تدین - در کلیات بنده تذکر میخواستم بدهم که این رأی یك صورت قانونی پیدا نکرد برای اینکه مطابق قانون بنظرم نیآیدونذکر خودم واعتراض خودم را عرض کردم ولی در اساس البته موافقم.

رئیس - آقای مشارالاعظم.

(اجازه)

مشارالاعظم - مذاکره در تبصره است یادر کلیات در تبصره بنده توضیحی داشتم.

بعضی از نمایندگان - گذشت.

رئیس - نسبت بتبصره توضیحی دارید؟

مشار اعظم - بلی.

رئیس - چون رأی گرفته شده است اگر اشکالی بتبصره دارید بشکل مخالف در کلیات باید اظهار کنید.

مشارالاعظم - چون منظور نظر نمایندگان محترم بصرف کمی این بود که درقسمت سنه ماضیه هر قدر کسر میشود می‌شود این را بعد محسوب بدارند ودبنا بر این کسر نسبت بحقوق یك اداره تفاوت پیدا می کند اگر حقوق یك اداره می توان محسوب کرد ولی اگر اداره باشد بعد اسباب اشکال خواهد شد. بنا بر این باید رعایت کرد که باین اشکال برنخوریم.

مخبر - اینجا یکی از آقایان محترم پاسائی اشکال کردند جواب راهم عرض کردم در صورتی که یك اداره حذف شود حقوق خودرا تا آخر جوزا دریافت می‌دارد.

رئیس - دیگر کسی مخالف نیست؟

بعضی از نمایندگان - خیر. مذاکرات کافی است.

رئیس خوب رأی گرفته می‌شود باین دوماده آقایانی که تصویب می کنند ورقه سفید والا ورقه کبود خواهند داد.

(اخذ واستخراج آراء بعمل آمد نتیجه بشرح ذیل حاصل گردید)

ورقه سفید (علامت قبول است) ۸۲

رئیس عده محضار (۹۷) ما اکثریت (۸۲ رای تصویب شد. بین آقای حاج میرزا عبدالوهاب و آقا میرزا یدالله خان برای کمیسیون قوانین مالیه تساوی آراء بوده است بایستی یکی از آقایان بقرعه تعیین شود اجازه بفرمائید قرعه کشیده شود.

(جمعی از نمایندگان صحیح است)

(آقای اقبال الممالك استقراع نمودند و آقای حاج میرزا عبدالوهاب معین شدند)

رئیس - نسبت باصلاح و تغییر نظام نامه داخلی پیشنهادی شده بود مراجعه شد بشعبات در شعب مذاکراتی شده است حالا باید مذاکره شود ورأی بگیریم

(پیش نهاد بمضمون ذیل قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس مقدس شورای ملی

ما امضاء کنندگان ذیل پیش نهادمی کنیم برای تکمیل نظامنامهٔ داخلی در دورهٔ چهارم توسط هیئت محترمه رئیسه بموجب رأی مجلس بعمل آمده کمیسیونی از شش شعبه انتخاب شده و هرچه زودتر راپورت مطالعات خود را بمجلس تقدیم نمایند.

رئیس - آقای آقاسید یعقوب

(اجازه)

آقاسید یعقوب بنده موافقم

رئیس - آقای داور.

(اجازه)

داور - موافقم

رئیس - آقای سردار معظم.

(اجازه)

سردار معظم - بنده هم موافقم.

رئیس - آقای سهام السلطان

(اجازه)

سهام السلطان - موافقم.

رئیس - آقای ملك الشعراء.

(اجازه)

ملك الشعراء - بنده هم موافقم.

رئیس - مخالفی ندارد؟

(گفتند - خیر)

رئیس - آقای شیروانی.

(اجازه)

شیروانی - بنده نسبت بعده مخالفم و عقیدهٔ بنده این است که دوازده نفر باشد

رئیس - اول رأی می گیریم باصل لایحه بعد راجع بعده آقایانی که راجع به تغییر نظامنامه اصلاحش رأی دادند قیام فرمایند.

(غالب نمایندگان برخاستند)

رئیس - تصویب شد. آقای آقا سید یعقوب

(اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده خواستم اجازه داشته باشم بعد از مخالفت آقای بنان السلطان عرایضم را عرض کنم.

رئیس بفرمائید

آقاسید یعقوب - معلوم شد ایشان هم در اصل موافقند ولی درعده یعنی شش نفر مخالف هستند وعقیده دارند دوازده نفر باشد چون که بنده نمی دانم از اعضاء کنندگان این پیش نهاد هستم یا نه چون موافق هستم در آنصورت نظرم نیست که امضاء کرده ام یا نه ولی چون موافقم هم در اینجا وهم درشعبه رأی داده ام موافقم درشعبه هم صحبت شد آن چیزی که بنده در نظر دارم و همینطور مذاکرات دوره چهارم در نظرم هست که برای اصلاح این نظامنامه اختیار داده شد به هیئت محترم رئیسه وهیئت محترم رئیسه هم در آن دوره کاملا در تحت مطالعه یعنی در تحت عمل یعنی عملیاتی که واقع شده است مطابق عملیات بانظر دقت مطالعه شده بود اصلاح شده بود و درهمان دوره هم طبع ومنتشر شده شده بود وبنده هم دارم وغالباً مطالعه می کنم برای اینکه زودتر تمام شود و به موقع اجرا گذاشته شود این بود که پیش نهاد شش نفری کرده بودند بنده تصور تصور می کنم باشش نفر زودتر مسئله حل می‌شود وزود تر بمجلس میآید وعملی میشود واگر دوازده نفر باشد یك قدری مسئله طول می کشد نقطه نظر سرعت عمل است از این جهت همان شش نفررا ماپیش نهاد کردیم و درشعبه هم باینکه از هرشعبه یك نفر باشد رأی دادیم و وعقیدهٔ شعبه را عرض کردم وعقیدهٔ خودم هم همان شش نفر است.

رئیس - آقای شیروانی

(اجازه)

شیروانی - اگرچه آقای آقاسید یعقوب غالباً وقتی که میخواهند حمله بفرمایند میفرمایند تازه هستید لیکن عرض می کنم تازه‌ها از نظامنامهٔ که در آن دوره تدوین شده است اطلاعی ندارند البته جنابعالی شاید خوب بدانید ولی بنده چون اطلاع ندارم شاید اورا خوب ندانم ونظریات جدیدی داشته باشم بنا براین عقیده بنده این است که دوازده نفر انتخاب شود وازخود مجلس هم انتخاب بشود

آقاسید یعقوب - کی بنده همچو حرفی زدم!

آقا من همچو حرفی زدم؟

رئیس رأی میگیریم به عده شش نفر بعداً اگر تصویب نشد رأی میگیریم به دوازده نفر آقایانی که شش نفررا تصویب می کنند قیام فرمایند

(عده کثیری قیام نمودند)

رئیس تصویب شد

باید رأی گرفته شود نسبت باینکه ازشعبه تعیین شود یا از مجلس

برحسب پیشنهاد اول رأی میگیریم از شعب و از هرشعبه یك نفر انتخاب شود

آقایانی که تصویب می کنند قیام فرمایند.

(جمعیت کثیری قیام نمودند)

رئیس تصویب شد.

طرح قانونی از طرف آقای یاسائی رسیده است راجع باصلاح مواد ۶۶ و ۶۷ و ۷۱ قانون استخدام کشوری باید مراجعه شود بکمیسیون مبتکرات.

حاج میرزا عبدالوهاب - خوانده شود.

رئیس - میل دارید قرائت شود.

(بعضی از نمایندگان خیر)

رئیس طرح قانونی است از طرف آقای داور راجع باصلاح ماده ۶۶ قانون استخدام کشوری ضمیمه میشود باین طرح وفرستاده می‌شود بکمیسیون مبتکرات.

طرح قانونی است از طرف بعضی از آقایان راجع بقانون بلدیه.

اجازه می‌فرمائید سه ماده است قرائت شود.

(گفتند صحیح است)

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده اول - قانون بلدیه بموقع اجرا گذاشته و هر چه زود تر شروع بانتخاب نمایندگان بلدیه شود.

ماده دوم - تصمیم جلسه ۲۳ قوس ۱۳۰۰ مجلس شورای ملی راجع بمشارکت کمیسیون داخله با دولت برای تجدید نظر در قانون بلدیه واینکه اگر نواقصی در در قانون مصوبه مشاهده نموده یا اصلاحاتی را لازم بداند بعرض مجلس رسانیده از تصویب نمایندگان محترم بگذرد صورت قطعیت داده و کمیسیون داخله نظریه را بعرض مجلس برساند.

۳ - صورت جمع وخرج این مدت بلدیه از طرف مجلس خواسته شده در کمیسیون مخصوص مورد دقت و مطالعه شده بمجلس بیاید تا نمایندگان محترم وملت از عواید ومصارف بلدیه مستحضر شوند.

رئیس - مراجعه می‌شود بکمیسیون مبتکرات.

سردار معظم - اجازه میفرمائید.

رئیس اینجا که مذاکره نمی‌شود.

سردار معظم بعقیدهٔ بنده طرح قانونی نیست که بکمیسیون مبتکرات برود مطلبی است مثل سایر مطالب وباید برود به شعب وبرگردد بمجلس زیرا ماده اول تقاضای اجرای قانون است درصورتی که مطلب شاید محتاج بتقاضا نباشد وقانون باید اجرا شود مطلب دومش راجع به تقاضائی است که کمیسیون داخله اجازه داشته باشد که تعقیب کند کارهای کمیسیون داخله سابق را راجع بتهیه لایحه قانونی بلدیه. سیمی هم تقاضای محاسبه است پس بعقیده بنده طرح قانونی نیست که برود بکمیسیون مبتکرات وباید برود به شعب که در آنجا تبادل نظر بشود آنوقت بیاید بمجلس.

رئیس - آن لوایحی که فرستاده می شود بکمیسیون مبتکرات بازباید بشعبه برود.

قسمت دوم بنظرم آمد که راجع به طرح قانونی باشد معذلك اگر مجلس موافق است بشعبه برو.

آقای حائری زاده

(اجازه)

حائری زاده - مطلب من را تقریباً آقای سرداراظهار کردند جملهٔ اول را باید از دولت سؤال کرد که چرا قانون را اجرا نکرده اند و زودتر وسائل اجرایش را فراهم کند جملهٔ ثانی اگر ده اعضاء داشته باشد تصور نمی کنم محتاج برفتن بکمیسیون مبتکرات باشد وهمان طرحی راکه دورهٔ پیش از کمیسیون بیرون آمد وچون مستشار بلدیه جدیداً از امریکا وارد واردشده بودند ونظریه دولت رابخواهد واصلاحات لازمه را بکند و ضمناً راجع بانجمن ایالتی وولایتی که ریشهٔ مشروطیت را محکم میکند بآنجا برود وزمینه‌اش را حاضر بکنند وآنرا تعقیب کنیم.

رئیس - آقای اخگر

(اجازه)

اخگر - عرضی ندارم

رئیس - آقای کازرونی.

(اجازه)

کازرونی - عرضی ندارم.

رئیس - آقای یاسائی

(اجازه)

یاسائی - مطالب بنده را آقای سردار معظم فرمودند.

رئیس - پس ارسال می شود بشعب.

مطلب دیگر.

پیشنهاد دیگری بشرح ذیل خوانده شد.

مقام محترم ریاست مجلس مقدس شورای ملی - نظر باینکه قانون استخدام کشوری نواقصی دارد که درعمل معلوم گردیده امضاء کنندگان ذیل تقاضا میکنیم کمیسیونی مرکب ازشش نفر برای تجدید نظر در آن انتخاب شده ومطالعات خودرا بمجلس راپورت دهند.

رئیس - این هم مراجعه میشود بشعب.

پیشنهاد دیگری بترتیب ذیل قرائت شد.

نظر باینکه یکی از وظایف حتمیه نمایندگان ملت نظارت وتفتیش در اجرای قوانین موضوعه مملکتی است ونظر باینکه اهم وظیفهٔ نمایندگی رسیدگی بجمع وخرج مملکت وقضایای مربوط به آن است ونظر باینکه راجع باجرای قانون استخدام واضافات وتبعیضات دربارهٔ اوزوارت خانه‌ها عملیاتی اشتهار دارد.

لذا امضاء کنندگان ذیل پیشنهاد می‌نماید یك کمیسیونی مرکب از دوازده نفر از نمایندگان از شعب مجلس منتخب شده وبکلیه قضایای مربوط بجمع وخرج مملکتی

ومسائل مربوطه بوزارتخانه‌های کشوری وامورپرسنلی وطرز اجرای قانون استخدام میباشد رسیدگی وتفتیش کامل بعمل آورده ونتیجهٔ تحقیقات خودرا ازرضمن راپرت مشروح بمجلس تقدیم نمایند. وزارتخانه‌های مربوطه مکلف خواهند بود که وسائل تسهیل کار کمیسیون را فراهم اشته ودرمواقع مقتضیه ازارائه هر گونه دفاتر ومدارك ودسیسه‌های مربوطه را که لازم بدانند دریغ ندارند.

رئیس- این هم راجع بشعب می‌شود (گفته شد صحیح است) مطلب دیگر.

وایضاً پیشنهاد دیگری بمضمون آتی خوانده شد)

مقام محترم مجلس مقدس شورای ملی

نظر باینکه برطبق اصل ۹۴ و۹۶ متمم قانون اساسی هیچ‌قسم مالیات برقرار نمی‌شود مگر بحکم قانون وتصویب مجلس شورای ملی نظر باینکه در ادوار فترت اضافاتی برمالیات نواقل منظور شده که اولا برخلاف صریح قانون مصوب مالیات نواقل و ثانیاً موجب زحمت وخسارات عظیمه برای کسبه وزارعین وتجاروغیره گردیده‌است وبعلاوه در نقاطی قانون بموقع اجرا گذاشته شده که مشمول قانون مزبور نیست نظر باینکه حفظ قوانین مصوبه ونظارت دراجراء آن‌ها ازوظایف حتمیه مجلس شورای ملی است لهذا امضاء کنندگان ذیل ازمجلس شورای ملی تقاضا مینمائیم بدولت تذکر داده شود که فقط قانون مصوب مالیات نواقل رادر نقاطی که مشمول قانون مزبوراست بموقع اجرا گذاشته واز تحمیلات خلاف قانون و اضافاتی که ازمردم گرفته میشود قطعاً ممانعت نمایند.

رئیس- این هم بازراجع بشعبه ها است.

آقای اقبال الممالك چشمشان علیل است ده روز استجازه کرده اند که معالجه کنند کمیسیون مرخصی هم مرخصی ده روزه ایشان‌را تصویب کرده است بایدرأی گرفته شود.

آقای حاج میرزا عبدالوهاب

(اجازه)

حاج میرزا عبدالوهاب بنده عرض می کنم که چون آقای ضیاءالادباء هم‌رفته اند خوب‌است اجازه بفرمائید دونفرانتخاب شود.

رئیس- این مرخصی‌را برای ده‌روز است آقایانی که این‌مرخصی ده روزهٔ‌ایشان را برای معالجهٔ چشم تصویب می کنندقیام فرمایند.

(عده زیادی برخاستند)

رئیس- تصویب شد.

یك پیشنهاد مفصلی از طرف آقای سردارمعظم‌رسیده‌است. حالاقرائت‌شودیابماند برای جلسهٔ بعد.

سردارمعظم - استدعا می کنم‌ارجاع بفرمائید به شعب.

رئیس- اگرموافق باشید جلسه را ختم می کنیم.

جلسه آتیه روز پنجشنبه دستور هم قسم.

آقای آقاسید یعقوب

(اجازه)

آقا سید یعقوب - اگرچه جلسه‌ختم شد لیکن بنده نمیدانم تکلیفم چه چیز است این لوایح تماماً بنا شد برود بشعب. حالادرشعب مطالعه کنیم بعد تکلیف ما و مجلس چیست این لوایح که می‌رودبشعب ومعلوم‌نیست درآنجارایرتی‌ازعملیات‌شعبه بمجلس می‌رسد یانه میخواستم عرض کنم هنوز فلسفهٔ ماده دو دوازدهم بر بنده مجهول‌است وهنوز نتیجه راهم نفهمیده‌ام. یك زحمت فوق‌العادهٔ است ویك نتیجهٔ هم براومترتب نمی‌شود اگرمثل‌انتخابات بود که مجلس درش قضاوت کند بازیك‌فلسفه داشت حالاتمام این لوایح رفت بشعب با اینکه هر کدام‌ازاینها کمیسیونهای‌مربوطه دارد خواستم بعرض مجلس برسانم شعب چکاربکنند مقصود بنده حل این نکته بود.

رفتیم شعبه هم تشکیل شده. نشستیم وصحبت کردیم تم ماذاآنوقت مجلس چه کند؟ این‌مسئله برای‌ما خیلی مشکل‌است مگراینکه راپرت آن از شعبه بمجلس بیاید و نظریات خود را بعرض مجلس برسانید اگراین را مجلس رأی بدهد بهتراست چون درنظامنامه نیست که شعبه نظریات خودش را بتوسط مخبربه مجلس بگویدحالاازاین نقطه‌نظراست که بنده آنوقت هم عرض کردم مخالفم و این قبیل مسائل باید بکمیسیونهای‌مربوطه برود همینطور حالاهم مخالف هستم مگر اینکه‌یك کسی فلسفهٔ بیان کند که مرا قانع کند.

رئیس - مذاکرهٔ‌درشعبه بمنزلهٔ تبادل نظراست همان‌کاری که نسبت باصلاح نظام داخلی کردند همان‌کاررا خواهند کرد و برای اینکه زیاد درمجلس مذاکره نشود درشعب مذاکره میشود بعد هم‌درمجلس مختصرمذاکرهٔ میشود ورأی می گیریم. نسبت بدستورمخالفی‌نیست؟

(گفته شد خیر)

(مجلس نیم ساعت ازشب گذشته ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی

مؤتمن‌الملك

منشی - معظم‌السلطان م.م. شهاب